

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему: ПРОБЛЕМИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА
МАТЕРІАЛІ ТЕЛЕСЕРІАЛУ “STRANGER
THINGS”)**

**Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0354-ап
спеціальності 035 Філологія спеціалізації
035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Лисенко Ольга Олександрівна**

**Керівник: к.ф.н., доц. Запольских С.П.
Рецензент: доц., д-р філософії з філології
Сєдакова М.В.**

Запоріжжя – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЗАПОРІЗЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови факультету
іноземної філології

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська

Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ЛИСЕНКО ОЛЬЗИ ОЛЕКСАНДРІВНИ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Проблеми
аудіовізуального перекладу (на матеріалі телесеріалу "Stranger Things")»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Запольських Світлана Петрівна,
к.ф.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «20» березня 2025 року № 425-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 1 грудня 2025р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту) Матеріали серіалу
"Stranger Things" (1-4 сезони); українські субтитри та дубляж; теоретичні праці
з аудіовізуального перекладу; принципи субтитрування та дубляжу; методи
аналізу перекладацьких стратегій; лексико-стилістичні особливості
молодіжного сленгу, гумору та культурних алюзій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) здійснити огляд теоретичних засад аудіовізуального перекладу; 2)
проаналізувати особливості субтитрування та дубляжу на матеріалі серіалу
"Stranger Things"; 3) визначити основні труднощі перекладу (сленг, алюзії,
гумор, лайлива лексика); 4) встановити застосовані перекладацькі стратегії та
їх ефективність; 5) сформулювати рекомендації щодо вдосконалення
аудіовізуального перекладу.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	к.ф.н., доц. Запольских С.П.	09.06.2025	09.06.2025
Розділ 1	к.ф.н., доц. Запольских С.П.	04.09.2025	04.09.2025
Розділ 2	к.ф.н., доц. Запольских С.П.	03.10.2025	03.10.2025
Висновки	к.ф.н., доц. Запольских С.П.	31.10.2025	31.10.2025

6. Дата видачі завдання 02.06.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад – грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

О. О. Лисенко
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

С.П. Запольских
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормокотролер

Г. О. Хацер

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 52 стор., 58 джерел

Об'єкт дослідження: аудіовізуальний переклад телесеріального контенту.

Мета роботи: виявити особливості аудіовізуального перекладу серіалу *Stranger Things* та визначити ефективні стратегії відтворення сленгу, культурних алюзій, гумору й емоційної експресії у субтитрах і дубляжі.

Теоретико-методологічні засади: теорія аудіовізуального перекладу (Д. Делабастіта, Х. Діас-Сінтес, Ф. Хаус та ін.), принципи субтитрування й дубляжу, теорія еквівалентності, адаптації та компенсації; методи порівняльного та контекстуально-інтерпретативного аналізу.

Отримані результати: аналіз українських субтитрів і дубляжу *Stranger Things* засвідчив системне використання стратегій адаптації, компенсації та скорочення. Субтитри демонструють високу точність, проте зазнають лаконізації через технічні обмеження. Дубляж забезпечує емоційну виразність, однак інколи змінює інтонаційний малюнок і ступінь експресії. Найбільші труднощі виявлено у відтворенні культурних реалій 1980-х років, молодіжного сленгу, алюзій до поп-культури та нецензурної лексики. Встановлено, що комбінація буквального та адаптованого перекладу є оптимальною для збереження змісту й атмосфери серіалу. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення локалізації: застосування гібридних перекладацьких рішень, уточнення культурних контекстів, креативне опрацювання гумору й каламбурів, а також залучення сучасних технологій для оптимізації процесу.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, субтитрування, дубляж, адаптація, компенсація, культурні реалії, сленг, гумор, Дивні Дива

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ	6
1.1 Поняття аудіовізуального перекладу та його види	6
1.2. Особливості перекладу для телесеріалів	12
1.3 Труднощі аудіовізуального перекладу	19
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ТЕЛЕСЕРІАЛУ "STRANGER THINGS"	24
2.1 Загальна характеристика телесеріалу "Stranger Things"	24
2.2 Аналіз субтитрів серіалу "Stranger Things"	30
2.3 Аналіз дубляжу серіалу "Stranger Things"	33
2.4 Порівняльний аналіз субтитрів та дубляжу	36
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	41
3.1 Проблеми перекладу культурних та соціальних аспектів	41
3.2 Переклад нецензурної лексики та гумору	43
3.3 Рекомендації для вдосконалення аудіовізуального перекладу	47
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Аудіовізуальний переклад відіграє ключову роль у поширенні культурного контенту по всьому світу. В епоху глобалізації телесеріали стають важливим елементом масової культури, об'єднуючи аудиторії різних країн і мовних спільнот. Однак переклад аудіовізуального контенту пов'язаний із низкою складнощів, пов'язаних із лінгвістичними, технічними та культурними аспектами адаптації.

Питання точності та якості перекладу набуває особливої значущості в контексті збереження художнього задуму авторів і забезпечення природного сприйняття матеріалу глядачами. Сучасні технології дають змогу використовувати різні методи перекладу, як-от субтитри, дубляж і титри, кожні з яких володіють своїми перевагами та недоліками.

Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком аудіовізуального контенту та його глобальним поширенням. Телесеріали, будучи одним із найпопулярніших видів масової культури, потребують якісного перекладу, який дає змогу глядачам сприймати сюжет, діалоги та культурні особливості твору. Питання аудіовізуального перекладу залишається актуальним у зв'язку з необхідністю точного передавання смислів, стилістики, а також адаптації мовних і культурних реалій.

Одним із найпопулярніших телесеріалів останнього десятиліття є "Stranger Things", який містить велику кількість специфічних елементів, як-от відсилання до культури 1980-х років, молодіжний сленг, елементи наукової фантастики та жахів. Цей серіал є цікавим об'єктом для аналізу з погляду особливостей аудіовізуального перекладу, а також труднощів, що виникають під час адаптації діалогів, термінології та культурних елементів для іншої аудиторії.

Метою цієї роботи є аналіз проблем аудіовізуального перекладу телесеріалу "Stranger Things" і визначення оптимальних стратегій адаптації мовного та культурного змісту при створенні субтитрів і дубляжу.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі **завдання**:

1. вивчення теоретичних основ аудіовізуального перекладу;
2. аналіз специфіки перекладу телесеріалів;
3. виявлення основних труднощів, пов'язаних із перекладом "Stranger Things";
4. розгляд стратегій перекладу субтитрів і дубляжу;
5. порівняльний аналіз різних методів перекладу та їхнього впливу на сприйняття телесеріалу глядачами.

Об'єктом дослідження виступає аудіовізуальний переклад телесеріалів, а **предметом** - специфіка перекладу "Stranger Things", включно з лексичними, культурними та технічними аспектами адаптації.

Теоретична цінність роботи полягає в систематизації знань про проблеми аудіовізуального перекладу та дослідженні особливостей перекладу телесеріалів.

Практична значущість роботи визначається можливістю застосування її результатів у сфері аудіовізуального перекладу, зокрема під час адаптації телесеріалів для україномовної аудиторії.

Робота пройшла **апробацію** та опублікована у збірнику наукових праць „Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Філологія»”, № 62, 2025 р.

Структура роботи включає вступ, три розділи та висновки.

У **першому розділі** розглядаються теоретичні основи аудіовізуального перекладу, його види, особливості перекладу телесеріалів та основні труднощі, з якими стикаються перекладачі.

Другий розділ присвячено аналізу перекладу "Stranger Things", включно з розбором субтитрів, дубляжу та їх порівняльним аналізом.

У **третьому розділі** розглядаються практичні проблеми перекладу культурних і соціальних аспектів, специфіки передавання нецензурної лексики та гумору, а також пропонуються рекомендації щодо поліпшення якості перекладу аудіовізуального контенту.

У висновку підбито підсумки дослідження та сформульовано основні висновки.

Загальна кількість сторінок 52, кількість використаних джерел 58.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Поняття аудіовізуального перекладу та його види

Аудіовізуальний переклад є важливою галуззю перекладознавства, яка відіграє ключову роль у поширенні медіаконтенту в усьому світі. В епоху цифрових технологій і глобалізації доступ до іноземного кінематографа, серіалів і відеоматеріалів став повсюдним, що збільшило потребу в якісному перекладі. На відміну від традиційних текстових перекладів, аудіовізуальний переклад включає роботу з багатшаровими медіатекстами, де взаємодіють вербальні та невербальні елементи.

Визначення аудіовізуального перекладу в науковій літературі варіюється залежно від підходу дослідників.

Однією з видатних дослідниць, яка розглядала це поняття була Катерина Райс [Райс 1978, с.201]. Для початку, К. Райс виокремлює особливу категорію аудіо-медіальних текстів, які спочатку записуються в письмовій формі, але передаються отримувачу усно – через мовлення або спів, сприймаючись ним на слух. При цьому екстралінгвістичні чинники відіграють різну роль у відтворенні змішаної літературної форми.

Н. Матківська пропонує пояснення терміна «аудіовізуальний переклад: ...це переклад вербальної складової відео, головною особливістю якого є синхронізація вербальної та невербальної частин» [Матківська, с. 38]. Це визначення підкреслює, що одним із ключових завдань аудіовізуального перекладу є не тільки передача сенсу оригінального тексту, а й забезпечення синхронності з відеорядом та аудіодоріжкою.

Литовські дослідники Р. Баранаускене і Р. Блажавічене у своїй статті «Аудіовізуальний переклад кінофільмів з англійської литовською мовою»

розглядають різні визначення аудіовізуального перекладу і порівнюють його з іншими поняттями, такими як фільмопереклад і екранний переклад [Баранаускене, с. 14]. Автори доходять висновку, що термін «аудіовізуальний переклад» як найповніше відображає суть цього процесу, оскільки він передбачає багатовимірне передання інформації та адаптацію контенту для глядачів, які не знайомі з мовою оригіналу.

Жозелія Невес зазначає, що аудіовізуальні тексти мають полісемантичність, а їхні реципієнти одночасно є глядачами, слухачами та в деяких випадках читачами [Невес, с. 57]. Це означає, що процес перекладу потребує комплексного підходу та врахування всіх елементів мультимодальної взаємодії.

Базуючись на класифікації Катаріни Райс [Райс 1978, с.203], чий дослідження відіграють важливу роль у лінгвістичній теорії перекладу, можна виокремити тексти, які потребують позамовного середовища. Вони використовуються в радіо- й телевізійних передачах, зокрема в радіонарисах. Також до цієї категорії належать тексти, пов'язані з музикою, такі як пісні чи гімни. Аудіовізкальними є й усі сценічні твори, включаючи мюзикли та опери. Загалом аудіомедіальні тексти можна поділити на такі групи:

- тексти, орієнтовані на зміст (радіодоповіді, документальні фільми)
- тексти, орієнтовані на форму (радіонариси, театральні постановки)
- тексти, орієнтовані на звернення (комедії, трагедії)

Сучасні дослідники також звертають увагу на те, що аудіовізуальний переклад охоплює не тільки традиційні форми перекладу, як-от дубляж і субтитрування, а й нові методи адаптації, включно з тифлокоментарями та субтитрами для людей зі зниженим слухом. Це підкреслює важливість цього напрямку в контексті забезпечення доступності контенту для різних груп глядачів.

Аудіовізуальний переклад охоплює кілька основних видів, кожен з яких має свої особливості, переваги та недоліки. До найпоширеніших форм

належать субтитрування, дубляж і титрування, які широко застосовуються в кіноіндустрії, на телебаченні та в потокових сервісах.

Аудіовізуальні тексти перекладаються різними методами залежно від їхнього формату, цільової аудиторії та технічних обмежень. Найпоширеніші способи – дубляж, субтитрування та закадровий переклад. Дубляж найчастіше використовується в художніх фільмах і серіалах: оригінальні репліки замінюються новою звуковою доріжкою, адаптованою під рухи губ акторів. Це робить перегляд комфортним для глядача, але іноді може змінювати емоційне забарвлення діалогів через особливості локалізації.

Субтитрування широко застосовується в кінотеатрах, на стрімінгових сервісах і в освітніх цілях. Цей метод зберігає оригінальне звучання, передаючи переклад у вигляді тексту на екрані, що допомагає краще передати культурні особливості, але обмежено за довжиною реплік. Закадровий переклад частіше зустрічається в документальних фільмах і телепередачах – глядач чує оригінальні голоси, а переклад накладається поверх, що дає змогу зберегти автентичність мови. Кожен із цих способів має свої плюси та мінуси, а вибір методу залежить від жанру твору та вподобань аудиторії.

Субтитрування – це процес перекладу усного мовлення в письмову форму, який відображається на екрані під час відтворення оригінального звукового ряду. Цей метод дає змогу зберігати автентичність оригінального контенту, оскільки глядачічують оригінальні голоси акторів, їхні інтонації та емоції. [Невес, с. 60] Субтитри можуть бути двох видів: міжмовні (переклад іншою мовою) і внутрішньомовні (наприклад, для людей зі зниженим слухом). Цей метод перекладу вирізняється порівняно низькою вартістю, але вимагає високого рівня лаконічності, оскільки текст на екрані має бути стислим і зручним для читання.

Субтитрування – це метод перекладу усного мовлення в текстовий формат, який відображається на екрані одночасно з відтворенням оригінального звуку. Такий спосіб передавання інформації дає змогу зберегти автентичність звучання акторів, їхній тембр та емоції. Розрізняють два

основних види субтитрів: міжмовні, за яких текст перекладається з однієї мови на іншу, і внутрішньомовні, призначені для людей із порушенням слуху, коли текст збігається з мовою оригіналу. Цей варіант перекладу є відносно економічним, але вимагає стислого і ясного формулювання, щоб текст залишався читабельним.

З точки зору лінгвістики субтитри розглядаються як засіб встановлення зв'язку між оригінальним текстом і його адаптованою версією. Баллестер [Баллестер, с. 14] визначає цей параметр як «рівень відповідності між оригіналом і перекладом, їхня еквівалентність або відсутність такої». За класифікацією Готліба [Готліба, с. 1106] субтитри підрозділяються на міжмовні (коли переклад здійснюється іншою мовою) і внутрішньомовні (якщо текст збігається з мовою оригіналу). Внутрішньомовні субтитри часто застосовуються для людей з обмеженими можливостями слуху, допомагаючи передавати мовленнєву інформацію без зміни вихідної мови.

З технічної точки зору субтитри поділяються на відкриті та закриті. Відкриті субтитри вбудовані у відео і не можуть бути відключені, оскільки є невід'ємною частиною зображення. Закриті субтитри, навпаки, можуть бути ввімкнені або вимкнені за бажанням глядача. Наприклад, субтитри, призначені для людей зі зниженим слухом, зазвичай відносяться до закритих, оскільки включають додаткові коментарі, такі як «звучить музика» або «лунає дзвінок телефону». Ці елементи корисні для людей із порушенням слуху, проте для решти глядачів можуть виявитися непотрібними, тому можливість вимкнення субтитрів залишається актуальною.

Межі між різними видами субтитрів залишаються розмитими, оскільки сфера аудіовізуального перекладу продовжує розвиватися. Баллестер [Баллестер, с. 15] підкреслює, що з'являються нові форми субтитрів, які складно однозначно класифікувати. Наприклад, міжмовні субтитри для людей зі зниженим слухом виконують одночасно дві функції – вони адаптують аудіальну інформацію та перекладають її іншою мовою.

Дубляж являє собою повну заміну оригінальної звукової доріжки на перекладену версію. Цей вид аудіовізуального перекладу вимагає участі професійних акторів озвучування, адаптації діалогів під рухи губ персонажів і збереження інтонаційної виразності. Дубляж робить перегляд контенту комфортнішим для глядача, оскільки не потребує постійного читання субтитрів. Однак процес дубляжу є трудомістким і витратним, оскільки включає в себе не тільки переклад, а й запис, монтаж і постобробку звуку.

Дубляж може виконуватися в різних форматах:

1. багатоголосий, коли задіюється кілька акторів для передачі голосів різних персонажів;
2. двоголосий, за якого переклад здійснюється двома дикторами, найчастіше чоловічим і жіночим голосами;
3. одноголосий, де одна людина озвучує всі репліки персонажів.

Повне дублювання - це найскладніша і найбільш ресурсовитратна форма перекладу аудіовізуального контенту. У цьому разі відбувається повна заміна оригінальної звукової доріжки, за винятком фонові музики. Оригінальні діалоги повністю заглушаються, і глядач чує виключно адаптовану версію. Цей спосіб вимагає залучення професійних акторів озвучування, що дає змогу зберегти емоційну насиченість сцен і зробити сприйняття матеріалу максимально природним. Такий вид перекладу забезпечує глибоке занурення в сюжет і робить контент доступним для широкої аудиторії [Бейкер, с.265].

Титрування – це вид перекладу, який полягає в додаванні пояснювальних написів або титрів до відеоряду. Цей метод використовується, наприклад, для перекладу пісень, пояснення культурних реалій або додавання контекстних коментарів. На відміну від субтитрів, титри можуть містити не тільки репліки персонажів, а й додаткову інформацію, яка допомагає глядачеві краще зрозуміти те, що відбувається на екрані [Бейкер, с.270].

Кожен із цих методів перекладу має свої особливості та використовується залежно від потреб аудиторії та бюджету проєкту. Наприклад, у країнах, де глядачі звикли до оригінального звучання фільмів, частіше використовують

субтитри, тоді як у країнах із розвиненою індустрією дубляжу цей вид перекладу є основним. Титри, своєю чергою, застосовуються переважно в документальному та освітньому контенті.

Порівнюючи субтитри та дубляж, можна зазначити, що перший метод є більш економічним і дає змогу зберегти оригінальну звукову атмосферу, тоді як другий робить сприйняття контенту зручнішим, особливо для глядачів, які не звикли до читання під час перегляду. Однак дубляж може спотворювати оригінальні інтонації та інтенції персонажів, що подекуди призводить до втрати частини художнього задуму авторів фільму чи серіалу.

Роль аудіовізуального перекладу в сучасному медіапросторі складно переоцінити, оскільки він забезпечує глобальний доступ до контенту і сприяє культурному обміну. Завдяки якісному перекладу фільми, серіали та документальні проєкти стають зрозумілими для аудиторії по всьому світу, незалежно від їхньої вихідної мови [Чаро, 2009].

Наприклад, серіал «Гра престолів» (Game of Thrones), заснований на книжках Джорджа Мартіна, набув шаленої популярності в багатьох країнах завдяки якісному дубляжу та субтитрам. Залежно від уподобань глядачів одні дивилися серіал з оригінальним озвученням і субтитрами, інші обирали дубльовані версії, що давало змогу кожному сприймати контент максимально комфортно.

З розвитком стримінгових платформ, таких як Netflix, Disney+ і Amazon Prime, попит на аудіовізуальний переклад значно зріс. Ці сервіси пропонують величезний вибір контенту різними мовами, надаючи глядачам можливість обирати між субтитрами та дубляжем. Наприклад, іспанський серіал «Паперовий будинок» (La Casa de Papel) здобув світову популярність не в останню чергу завдяки якісному перекладу десятками мов. Залежно від країни глядачі могли обрати найзручніший формат сприйняття, що сприяло зростанню популярності шоу за межами іспаномовних країн.

Аудіовізуальний переклад також відіграє ключову роль в адаптації культурно специфічних елементів, таких як гумор, ідіоми та національні

реалії. У цьому плані особливо складними для перекладу є комедійні серіали, наприклад, американський «Друзі» (Friends) або британський «Офіс» (The Office). Локалізація жартів і культурних відсилань вимагає від перекладачів високого ступеня адаптації, щоб зберегти сенс, але при цьому зробити його зрозумілим для цільової аудиторії. Іноді перекладачі замінюють складні культурні концепти більш зрозумілими аналогами, а іноді залишають оригінальні терміни, супроводжуючи їх поясненнями.

Таким чином, аудіовізуальний переклад є невід'ємною частиною сучасного медіапростору, забезпечуючи доступність контенту для глядачів різних країн. Незалежно від того, чи використовується субтитрування, чи дубляж, важливо враховувати культурні, лінгвістичні та технічні особливості перекладу, щоб передати оригінальний зміст із максимальною точністю та виразністю. Сучасні технології та алгоритми машинного перекладу вже почали відігравати важливу роль у цьому процесі, але людський фактор, як і раніше, залишається ключовим для створення якісного перекладу, який буде зрозумілий і близький глядачеві.

1.2. Особливості перекладу для телесеріалів

Останніми роками серіали стають дедалі популярнішими завдяки стримінговим платформам і розвитку цифрових технологій. Вони охоплюють різноманітні жанри та приваблюють глядачів з усього світу, створюючи глобальні фендоми та культурні тренди. Однак зі зростанням їхньої популярності зростає і необхідність якісного перекладу, оскільки доступність контенту рідною мовою безпосередньо впливає на його сприйняття та успіх серед глядачів.

Переклад серіалів залишається складним завданням, оскільки вимагає не тільки точного передання сенсу, а й адаптації культурних реалій, гумору, діалектів та емоційного забарвлення реплік. Нерідко трапляються проблеми з передачею сленгу, специфічної термінології або гри слів, що може зробити адаптацію неточною. Крім того, вибір методу перекладу - дубляж, субтитри або закадровий переклад - також відіграє важливу роль, оскільки від нього залежить, наскільки глядач зможе зануритися в сюжет.

З розвитком технологій і зростанням попиту на міжнародний контент переклад серіалів стає дедалі актуальнішою темою. Компанії прагнуть покращувати якість локалізації, використовуючи сучасні методи машинного перекладу та штучного інтелекту, але поки що людський фактор залишається незамінним. Саме професійні перекладачі та актори озвучення роблять серіали доступними для широкої аудиторії, зберігаючи їхню унікальну атмосферу та емоційний вплив.

Переклад телесеріалів є складним процесом, що вимагає врахування безлічі чинників, таких як формат, жанр і аудиторія. На відміну від перекладу книг або фільмів, телесеріали мають низку унікальних особливостей, включно із серійною структурою, необхідністю підтримання стилістичної єдності впродовж багатьох епізодів, а також залежністю від культурних реалій та очікувань глядачів.

Лексичний аспект перекладу серіалів пов'язаний із передачею специфічних слів і виразів, що можуть включати сленг, професійну лексику, діалектизми та культурні реалії. У сучасних серіалах герої часто використовують розмовну мову з елементами молодіжного жаргону, а також безліч стійких виразів, які складно перекласти дослівно. Наприклад, англійські ідіоми потребують адаптації, оскільки їхній буквальний переклад може не мати сенсу для україномовного глядача. Крім того, складність може виникнути під час передачі культурних відсилань, гумору або каламбурів, які в одному мовному середовищі зрозумілі, а в іншому втрачають свою суть.

Граматичні відмінності між мовами також впливають на процес перекладу. Наприклад, в англійській мові речення часто коротші та більш прямолінійні, тоді як у українській потрібно більше слів для передання того самого сенсу. Це особливо важливо під час створення субтитрів, де обмежений простір вимагає лаконічності. Також відмінності в порядку слів і часах дієслів можуть ускладнювати переклад. Наприклад, англійські конструкції з герундіями або пасивним заставою не завжди мають точні аналоги в українській, тому перекладач повинен перефразувати репліки, зберігаючи їхню природність.

Переклад серіалів також стикається з технічними обмеженнями, особливо під час дубляжу та субтитрування. У дубляжі важливим фактором є синхронізація мови з рухом губ акторів (ліп-синх), що вимагає точного добору слів і фраз за довжиною і ритмом. У субтитрах, крім стислості, важлива швидкість читання глядачем - текст не повинен перевантажувати екран і повинен залишатися зрозумілим при швидкому перегляді. Також існують обмеження на кількість символів у рядку, що нерідко призводить до спрощення або скорочення оригінальних реплік.

Сучасні технології, включно зі штучним інтелектом і машинним перекладом, поступово впроваджуються в процес перекладу серіалів. Вони дають змогу прискорювати роботу й автоматизувати рутинні завдання, проте не завжди впораються з тонкощами мови, особливо в передачі емоцій і нюансів діалогів. Тому професійні перекладачі продовжують відігравати ключову роль у забезпеченні якісної локалізації, яка робить серіал доступним для широкої аудиторії без втрати оригінального сенсу й атмосфери.

Одним із ключових аспектів перекладу телесеріалів є формат [Діаз, с.27]. Залежно від кількості серій, тривалості епізодів та їхньої сюжетної структури, перекладачеві доводиться адаптувати підхід до передачі змісту.

Наприклад, багатосезонні серіали вимагають вироблення стійкої термінології та єдиного стилю, тоді як міні-серіали та антології можуть дозволити більше вольностей в інтерпретації. Важливо також враховувати

специфіку діалогів, оскільки в серіалах репліки персонажів часто мають зберігати природність і розмовний характер. У ситкоммах, наприклад, часто трапляються швидкі, дотепні діалоги, тоді як у детективах і драмах важливо передати напруженість і глибину сцени.

Жанрова приналежність серіалу відіграє не менш важливу роль у визначенні специфіки перекладу. Комедійні серіали висувають особливі вимоги до передачі гумору, особливо якщо він заснований на грі слів або культурних відсиланнях. У разі драматичних творів важливо зберегти емоційну глибину і характерні особливості мовленнєвої поведінки персонажів. Фантастика та історичні серіали часто потребують додаткового вивчення термінології та реалій, щоб зберегти точність та атмосферу твору. В історичних серіалах можуть зустрічатися архаїзми та специфічна лексика, які потрібно грамотно адаптувати без втрати автентичності. У фантастичних і фентезійних серіалах важливо створити термінологію, яка буде логічною і послідовною протягом усієї розповіді.

Аудиторія серіалу також має значний вплив на процес перекладу. Для дитячої аудиторії перекладачеві необхідно адаптувати лексику, роблячи її зрозумілою і доступною, але водночас зберігаючи сенс і оригінальну задумку сценаристів. Підліткова аудиторія вимагає динамічної мови й актуальних виразів, які відповідають сучасним реаліям.

Дорослі глядачі, особливо якщо йдеться про нішеві або авторські серіали, можуть бути більш вимогливими до точності перекладу, а також до збереження художньої цінності оригінального тексту. Важливо також враховувати регіональні відмінності у сприйнятті контенту - наприклад, жарти, зрозумілі американській аудиторії, можуть виявитися незрозумілими глядачам у Європі чи Азії, і перекладачеві доводиться шукати аналоги або створювати адаптовані варіанти.

Додаткову увагу слід приділяти культурній адаптації контенту. Багато телесеріалів містять відсилання до національних особливостей, сленгу, ідіоматичних виразів і реалій країни походження. Проста дослівна передача

таких елементів може не спрацювати, оскільки глядач іншої культури просто не зрозуміє їхнього сенсу [Паквін, 1998]. Тому перекладач повинен не тільки володіти мовою, а й розуміти культурний контекст, щоб зробити адаптацію органічною і природною для нової аудиторії. Наприклад, в американських серіалах часто згадуються бренди, місцеві традиції, свята або мему, які можуть бути незнайомими іноземному глядачеві, тому доводиться або роз'яснювати їх, або знаходити локальні еквіваленти.

Ще один важливий аспект - баланс між точністю перекладу та необхідністю адаптації. Наприклад, у кримінальних драмах і процедурах використовуються специфічні терміни, пов'язані з роботою поліції, суду та медичних експертиз. Перекладач повинен передати їх точно, але водночас зробити зрозумілими для глядача, який може не володіти спеціальними знаннями в цій сфері [Бейкер, с.265]. Іноді перекладачам доводиться консультуватися з фахівцями або шукати схожі терміни, які краще сприймаються аудиторією цільової країни.

Крім того, значну роль відіграє характер діалогів у серіалі. В одних випадках важливо зберегти формальність мови, наприклад, в історичних або юридичних драмах, а в інших – передати живу, неформальну манеру спілкування. Сценаристи часто створюють унікальні мовні образи персонажів, що також необхідно враховувати під час перекладу, щоб не втратити індивідуальність героїв. У серіалах, де персонажі розмовляють молодіжним сленгом, важливо передати його актуальність, але при цьому уникнути надмірної локалізації, яка може швидко застаріти.

Переклад телесеріалів також може стикатися з обмеженнями, пов'язаними з цензурою і локальними нормами. У різних країнах існують свої стандарти допустимого контенту, особливо щодо виразів, пов'язаних із релігією, політикою або моральними нормами. У таких випадках перекладачеві доводиться шукати компроміс між збереженням сенсу оригіналу та відповідністю вимогам цільової аудиторії. Наприклад, сцени з алкоголем або курінням можуть бути пом'якшені або навіть видалені під час адаптації для

певних країн, а в деяких випадках змінюються діалоги, щоб уникнути згадки тем, які вважаються суперечливими в даній культурі.

Технічні аспекти перекладу також відіграють значну роль. Оскільки телесеріали виходять серіями і часто мають щільний графік випуску, переклад має бути виконаний у стислі терміни [Діаз, с.30]. Це вимагає від перекладачів високої швидкості роботи без втрати якості, а також чіткої координації між різними фахівцями, які працюють над адаптацією. Важливо також враховувати, що серіали нерідко оновлюються в процесі зйомок, що може вплинути на фінальні версії діалогів і сюжетних ліній.

Таким чином, переклад телесеріалів – це складний і багатогранний процес, який виходить далеко за рамки простої мовної трансформації. Він вимагає не тільки лінгвістичної точності, а й глибокого розуміння жанрових особливостей, культурного контексту та цільової аудиторії. Тільки комплексний підхід дає змогу створити якісний переклад, який збереже атмосферу та задум оригінального твору, роблячи його зрозумілим і цікавим для глядачів іншої країни. Грамотний перекладач має враховувати всі ці фактори, щоб передати не лише зміст, а й емоції, стилістику та характер серіалу, забезпечуючи його успішне сприйняття в новому культурному середовищі.

Аудіовізуальні тексти являють собою складні структури, в яких взаємодія між текстом, зображенням і звуком відіграє ключову роль у сприйнятті інформації. У таких творах, як фільми, серіали, реклама та відеоігри, всі три компоненти взаємопов'язані та доповнюють один одного, створюючи єдину смислову та естетичну композицію. Звук передає емоції та атмосферу, зображення візуалізує сюжет і підсилює сприйняття, а текст структурує інформацію, забезпечуючи розуміння того, що відбувається [Карстенсен, с.15].

Взаємодія між цими елементами залежить від жанру та мети твору. Наприклад, у документальних фільмах текст у вигляді субтитрів або закадрового голосу часто відіграє пояснювальну роль, компенсуючи брак

візуальної інформації. У художніх фільмах текст може бути представлений у вигляді діалогів або написів, які допомагають глядачеві орієнтуватися в просторі та часі. В анімації та відеоіграх текст, зображення і звук нерідко зливаються в єдину виразну систему, створюючи унікальні художні ефекти.

Текст в аудіовізуальних творах може існувати в різних формах: діалоги, субтитри, титри, графічні елементи і навіть елементи довкілля, як-от вивіски або написи в кадрі. Ці текстові компоненти працюють у тісному зв'язку із зображенням і звуком, допомагаючи створити більш повне і багатопланове сприйняття контенту [Діаз, с.30]. Наприклад, у кіно шрифт і стиль титрів можуть відображати жанр або настрій фільму, а у відеоіграх текстові підказки можуть слугувати навігаційними елементами для гравця.

Звук, що включає музику, діалоги, шумові ефекти і тишу, відіграє не менш важливу роль. Він не тільки створює емоційне тло, а й допомагає структурувати розповідь. Музичний супровід може вказувати на зміну настрою або передвіщати події, а звукові ефекти посилюють реалістичність зображення. Наприклад, у трилерах напружена музика та звуки кроків можуть посилювати відчуття тривоги, тоді як у комедіях звукові ефекти можуть підкреслювати гумористичні моменти.

Під час перекладу серіалів і фільмів перекладачі стикаються з низкою технічних і лінгвістичних обмежень. Одним із головних технічних обмежень є синхронізація мови з рухом губ акторів (у разі дубляжу) або обмеженість простору на екрані (у разі субтитрів). Для дубляжу необхідно не тільки передати зміст оригіналу, а й підібрати такі слова і фрази, які відповідатимуть артикуляції персонажів. У субтитруванні текст має бути стислим, але інформативним, оскільки у глядача обмежений час на його прочитання.

Лінгвістичні обмеження також відіграють значну роль. У різних мовах різняться довжина слів і фраз, через що деякі вирази доводиться скорочувати або переформулювати [Бейкер, с.95]. Наприклад, англійська фраза "I love you" має всього три склади, тоді як український варіант «Я тебе люблю» вже містить чотири. У мовах з різними граматичними структурами може бути

складно передати гру слів, культурні відсилання і тонкі нюанси діалогів. Це особливо актуально для комедійних серіалів, де гумор часто ґрунтується на специфіці мови або контексту.

Звуковий супровід також потребує уваги під час перекладу. У дубляжі необхідно враховувати інтонації та емоції персонажів, щоб голосові актори передавали ту саму атмосферу, що й оригінальні виконавці. У субтитрах же потрібно враховувати, що вони не передають інтонацію безпосередньо, тому переклад має бути максимально точним і виразним, щоб компенсувати цей недолік.

Таким чином, взаємодія тексту, зображення і звуку в аудіовізуальних текстах являє собою складну і багатошарову систему, де кожен елемент доповнює інший. Переклад серіалів і фільмів потребує ретельного підходу, оскільки необхідно враховувати не лише смислове наповнення, а й технічні та культурні аспекти, щоб зберегти оригінальне сприйняття твору для нової аудиторії.

1.3 Труднощі аудіовізуального перекладу

Лексичні, граматичні та стилістичні труднощі посідають важливе місце в процесі перекладу аудіовізуальних творів, оскільки різні мовні системи мають унікальні особливості, які не завжди піддаються прямому перенесенню. Лексичні складнощі виникають через відмінності в словниковому складі мов. Одні й ті самі поняття можуть мати кілька значень у різних мовах, що вимагає точного вибору еквівалентів. Наприклад, англійське слово "set" має безліч значень, тоді як у українській мові його переклад залежить від контексту. Ця проблема належить до феномену полісемії – багатозначності слів, що особливо актуально під час перекладу наукових і художніх текстів.

Граматичні труднощі пов'язані з відмінностями в структурі речень. В одних мовах порядок слів фіксований, в інших гнучкіший, що може ускладнювати точне передання змісту. Наприклад, англійська використовує суворий порядок слів у стверджувальних реченнях (SVO - Subject + Verb + Object - підмет, присудок, додаток) [Гамбйер, с.180], тоді як у українській мові порядок слів може змінюватися залежно від смислового акценту. Іншим важливим аспектом є аглютинація – морфологічний процес, за якого слова утворюються шляхом додавання афіксів без зміни основи, що характерно для тюркських і фінно-угорських мов, але менш притаманно індоєвропейським мовам.

Стилістичні труднощі перекладу також виникають при роботі з риторичними фігурами, такими як алітерація або асонанс, що часто використовуються в художніх текстах для підсилення виразності. Наприклад, англійський вислів "She sells seashells by the seashore" є прикладом алітерації, і його буквальный переклад на українську буде не лише громіздким, але й втрачатиме художню форму. Для того, щоб зберегти ритмічність і виразність, у перекладі можна використати інший варіант, наприклад: «Вона продає ракушки на пляжі». Хоча прямий переклад значення зберігається, оригінальна стилістика алітерації втрачається, і перекладач змушений шукати еквівалент, який більше відповідає особливостям мови цільової аудиторії.

Культурні бар'єри відіграють значну роль у сприйнятті перекладеного тексту. У кожній культурі є власні реалії, традиції та історичні події, які можуть бути незнайомими для зарубіжної аудиторії. Наприклад, згадка популярних у США свят, таких як День подяки, може потребувати додаткового пояснення або заміни на аналогічне явище в цільовій культурі. Це відноситься до феномену культурної адаптації – процесу заміни або пояснення культурних елементів з метою кращого сприйняття перекладу цільовою аудиторією.

Адаптація гумору, ідіом і сленгу становить особливу складність для перекладачів. Гумор часто заснований на грі слів (каламбурах), культурних

алюзіях і національних особливостях, що робить його важким для точного відтворення. Наприклад, американські ситкоми часто містять відсилання до реалій американського життя, які можуть бути незрозумілі глядачам з інших країн [Баранаускене]. У таких випадках перекладачеві доводиться замінювати їх на більш знайомі аналоги або пояснювати їх за допомогою додаткових фраз. Ключовим терміном тут є компенсація – стратегія перекладу, за якої втрачений ефект одного елемента компенсується іншим засобом вираження.

Ідіоми та фразеологізми є невід’ємною складовою живого мовлення, але їхній буквальний переклад часто нагадує «танці з бубном» — значення втрачається, а сенс стає хибним. Наприклад, англійська ідіома *"Call it a day"* означає завершення роботи, проте дослівний переклад українською може сприйматися надто буквально. Натомість у нас використовується вираз — «Зав’язати з цим» або «Досить на сьогодні».

Так само ідіома *"Cut somebody some slack"* означає не надто сувору оцінку, що в українській мові має відповідники на кшталт «Не судити надто строго» чи «Дати послаблення». Тут працює принцип функціональної відповідності: перекладач добирає фразеологізм, який зберігає зміст оригіналу, але при цьому природно вписується в мовну картину носіїв цільової мови.

Сленг також викликає труднощі, оскільки він змінюється з плином часу і може мати різні значення залежно від контексту. Наприклад, слово *"cool"* в англійській мові може означати «круто», «прохолодно» або «спокійно», що вимагає точного розуміння контексту для перекладу. Переклад сленгу може здійснюватися за допомогою калькування (прямого запозичення), адаптації (пошуку аналогів) або опущення в разі неможливості точного передання.

Таким чином, перекладачі аудіовізуальних творів стикаються з безліччю лексичних, граматичних і стилістичних труднощів. Адаптація культурних реалій, гумору, ідіом і сленгу вимагає не тільки глибокого знання мов, а й розуміння культурних відмінностей, щоб зберегти сенс і емоційне забарвлення оригіналу. Основними стратегіями подолання цих труднощів є еквівалентний переклад, компенсація, трансформація, функціональна відповідність і

культурна адаптація, кожна з яких відіграє важливу роль в успішній передачі оригінального змісту.

Адаптація культурних реалій та контексту в іншій мовній та культурній ситуації є важливим аспектом перекладу, особливо в аудіовізуальній продукції. Відмінності в традиціях, цінностях і сприйнятті світу можуть значно впливати на інтерпретацію та розуміння оригінального твору, вимагаючи від перекладачів та адаптаторів ретельної роботи.

Одним із ключових інструментів адаптації є культурна заміна, коли елементи, що не мають аналогів у цільовій культурі, замінюються знайомими реаліями.

Ще одним методом є експлікація - пояснення культурно специфічних елементів за допомогою додаткових слів або виразів. Цей прийом особливо корисний під час перекладу історичних або соціальних реалій, які можуть бути незрозумілими іноземному глядачеві. Наприклад, згадка системи "high school" у США може супроводжуватися поясненням про структуру середньої освіти в цій країні [Бейкер, с.145.]

Часто використовується стратегія генералізації, коли вузькоспецифічні терміни замінюються більш загальними. Наприклад, специфічні назви національних страв можуть бути перекладені як «традиційна страва» або «місцева кухня», якщо точна назва не несе критично важливої інформації для розуміння сюжету.

Адаптація культурного контексту також стосується гумору, особливо сатири та пародії. Гумористичні елементи, що ґрунтуються на політиці, соціальних стереотипах або поп-культурі, можуть бути нерозрізнені для глядачів з іншої країни, тому їх замінюють аналогами, зрозумілими цільовій аудиторії. Цей процес вимагає тонкого балансу між збереженням оригінального сенсу і доступністю перекладу.

Складнощі виникають під час адаптації жестів і невербальної комунікації. У різних культурах одні й ті самі жести можуть мати протилежні значення, що може призвести до непорозумінь. Наприклад, у США знак "ОК" (з'єднання

великого та вказівного пальців) є позитивним, тоді як у деяких країнах Середземномор'я він сприймається як образливий.

Таким чином, адаптація культурних реалій вимагає не тільки лінгвістичної, а й соціокультурної компетентності перекладача. Його завдання полягає не лише у правильному відтворенні слів, а й у здатності передати контекст, приховані смисли, асоціації та емоційний підтекст, зрозумілий для цільової аудиторії. Адже надмірна буквальність у перекладі може призвести до втрати автентичності або навіть до спотворення змісту.

Перекладач повинен урахувати культурні відмінності між оригіналом і мовою перекладу, знаходити баланс між збереженням унікальності джерела та зрозумілістю для глядачів. Це особливо важливо у випадках із гумором, ідіомами, сленгом або історичними відсиланнями, які часто не мають прямих відповідників. Уміння знайти адекватний аналог чи адаптований варіант допомагає уникнути бар'єру нерозуміння та зробити текст органічним.

Ефективна адаптація, таким чином, не лише забезпечує природне сприйняття тексту, а й підтримує емоційний вплив, задуманий авторами. Вона дозволяє глядачам чи читачам отримати досвід, максимально наближений до оригінального, зберігаючи ключове послання та атмосферу твору. Це робить переклад не просто технічним відтворенням, а інструментом культурного діалогу між різними аудиторіями.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ТЕЛЕСЕРІАЛУ "STRANGER THINGS"

2.1 Загальна характеристика телесеріалу "Stranger Things"

"Stranger Things" — це американський науково-фантастичний телесеріал, створений братами Даффер. Він дебютував на платформі Netflix у 2016 році й швидко здобув світову популярність завдяки поєднанню атмосфери 1980-х, напруженого сюжету та стилістичних відсилань до класичних фільмів жахів і пригод. Серіал став культовим буквально після перших тижнів прокату, а його акторський склад і сюжетні лінії стали впізнаваними у всьому світі.

Сюжет розгортається у 1980-х роках у невеликому містечку Гокінс, штат Індіана, що на перший погляд виглядає спокійним та провінційним. Історія починається з таємничого зникнення хлопчика на ім'я Вілл Байєрс, що стає поштовхом для низки дивних і моторошних подій.

Місто поступово занурюється в атмосферу страху, коли його мешканці стикаються з незрозумілими явищами, пов'язаними з роботою місцевої лабораторії, де проводилися таємні експерименти.

Паралельно в Гокінсі з'являється загадкова дівчинка з надзвичайними психокінетичними здібностями, відома як Одинадцять. Вона втекла з лабораторії, де її використовували в небезпечних наукових досліджах. Її поява пов'язує групу місцевих підлітків із секретними урядовими експериментами та паранормальними явищами, що стосуються альтернативного виміру, відомого як Виворот. Саме цей вимір — темний, загрозливий і повний чудовиськ — стає головною загрозою для всього містечка.

У серіалі переплітаються теми дружби, дорослішання, сімейних стосунків та боротьби зі злом, яке неможливо пояснити з точки зору звичайної науки. Завдяки вдалому поєднанню містики, емоційності та ретро-естетики "Stranger Things" продовжує утримувати увагу глядачів і залишається однією з найуспішніших оригінальних серій Netflix.

Жанрово серіал є унікальним поєднанням наукової фантастики, жахів, містики та пригодницької драми. Автори гармонійно переплітають ці жанри, створюючи атмосферу, що водночас викликає ностальгію та тримає глядача в напрузі. "Stranger Things" натхненний класичними фільмами 1980-х років, такими як «Воно» (1986), «Інопланетянин» (1982), «Мисливці за привидами» (1984), а також творами Стівена Кінга. Ці впливи простежуються не лише у візуальному стилі та тематиці, а й у структурі оповіді.

Наприклад, образ Девіда Гарбора в ролі шерифа Гоппера нагадує архетипічних героїв кіно 80-х, а група дітей-протагоністів відтворює класичну схему «команди друзів», які досліджують надприродні події.

Елементи ретро-естетики відіграють ключову роль у створенні унікального вигляду серіалу. Декорації, костюми, реквізит — усе ретельно відтворює атмосферу 1980-х.

Увага до деталей простежується навіть у техніці зйомки: використовуються злегка зернисті фільтри, характерні для плівкового кіно того часу.

Музика епохи також є важливим елементом стилю: від "Should I Stay or Should I Go" гурту The Clash, що стала символічною для персонажа Вілла, до саундтреків у стилі синтвейв, що нагадують музику Джона Карпентера. Ця аудіовізуальна складова посилює ностальгійний ефект і робить серіал привабливим не лише для молоді, а й для глядачів, які виросли у 80-х.

Стилістика спецефектів також відсилає до класики наукової фантастики та фільмів жахів того часу. Наприклад, істота Демогоргон виконана в дусі практичних ефектів та аніматроніки, що нагадують роботи студії Stan Winston Studios або образи монстрів із «Чужого» (1979).

Замість надмірного використання CGI автори балансують між класичними прийомами та сучасними технологіями, створюючи відчуття реалістичності й фізичної присутності монстрів. Це рішення не лише робить хорор-елементи більш моторошними, а й підкреслює стилістичну автентичність серіалу.

Атмосфера "Stranger Things" майстерно поєднує дитячу допитливість і дружбу з похмурими, лякаючими елементами. Упродовж серіалу глядачі спостерігають за дорослішанням героїв, їхньою боротьбою з внутрішніми та зовнішніми страхами. При цьому важливу роль відіграє баланс між пригодницькою динамікою та глибиною характерів.

Діти у серіалі не просто досліджують дивні явища, а й стикаються з особистими труднощами: самотністю, травмами, першою любов'ю та конфліктами у дружбі. Це робить оповідь не лише захопливою, а й емоційно насиченою, дозволяючи глядачам різного віку знаходити в ній щось своє.

З культурного погляду серіал звертається до ностальгії за 1980-ми роками, що робить його особливо привабливим для дорослої аудиторії, яка виросла на поп-культурі того часу.

У серіалі можна побачити безліч відсилань до культових фільмів, книг і відеоігор тієї епохи, таких як «Воно» Стівена Кінга, «Інопланетянин» Стівена Спілберга, «Мисливці за привидами», «Зоряні війни» та багато інших.

Візуальний стиль серіалу ретельно відтворює атмосферу 80-х: від інтер'єрів будинків і автомобілів до одягу персонажів та вуличних плакатів. Використання вінтажної електроніки, касетних плеєрів, аркадних автоматів і настільних ігор, таких як Dungeons & Dragons, додає серіалу автентичності та підсилює ефект занурення.

Музичний супровід, що включає хіти 80-х, такі як "Should I Stay or Should I Go" гурту The Clash чи "Running Up That Hill" Кейт Буш, також відіграє важливу роль у створенні атмосфери.

Водночас підліткові персонажі та динаміка їхніх взаємин роблять "Stranger Things" цікавим і для молодих глядачів. У центрі сюжету — група

дітей, які стикаються з моторошними й надприродними явищами, але при цьому продовжують жити звичайним підлітковим життям: ходять до школи, переживають перше кохання, змагаються в іграх і стикаються з проблемами дорослішання. Їхня дружба та згуртованість перед обличчям небезпеки нагадують історії з класичних підліткових пригодницьких фільмів, таких як «Залишся зі мною» (1986) чи «Гуніси» (1985). Завдяки цьому сучасні підлітки можуть асоціювати себе з персонажами, незважаючи на часову дистанцію між епохами.

Крім того, серіал порушує важливі теми дружби, самовизначення, дорослішання та боротьби з внутрішніми страхами. Наприклад, персонаж Вілла Байєрса стикається з травматичними наслідками перебування у Вивороті, що можна розглядати як метафору психологічної травми. Одинадцять, будучи об'єктом експериментів, проходить складний шлях пошуку свого місця у світі та усвідомлення власної цінності. Дастін і Лукас демонструють, як дружба може долати розбіжності, а Макс стикається з втратою близької людини й вчиться справлятися з горем. Ці універсальні мотиви роблять серіал емоційно глибоким і значущим, сприяючи його широкій популярності серед глядачів різного віку.

Таким чином, мова та стиль *Stranger Things* є важливою частиною його атмосфери й потребують ретельної адаптації під час перекладу. Передача сленгу, культурних відсилань, наукових термінів та особливостей мовлення персонажів відіграє ключову роль у створенні автентичного досвіду для глядачів у різних країнах. Успішний переклад має не лише передавати зміст реплік, а й зберігати дух оригіналу, що робить цю задачу особливо складною.

Особлива увага у перекладі приділяється адаптації гумору. У *Stranger Things* зустрічаються жарти, засновані на культурних реаліях 80-х, фільмах та іграх того часу. Деякі з них важко передати без втрати сенсу, тому перекладачі нерідко замінюють їх на аналогічні фрази, зрозумілі аудиторії. Наприклад, відсилання до американських ток-шоу або реклами 80-х можуть потребувати пояснення або навіть повної заміни.

Ще одна складність пов'язана з передачею емоційного забарвлення. Багато сцен насичені напругою, страхом або радістю, і правильна передача інтонації персонажів має вирішальне значення.

Наприклад, у сценах з Одинадцятю, де вона спілкується короткими, іноді уривчастими фразами, важливо зберегти її особливий стиль мовлення, не спрощуючи його надмірно у перекладі. В українському дубляжі особливу увагу приділяють інтонації акторів озвучення, щоб зберегти атмосферу оригіналу, передати тривогу або натхнення персонажів.

Це особливо помітно у сценах з Майком і його друзями, де підліткове мовлення наповнене емоційними сплесками та змінами темпу. У субтитрах важливо дотримуватися балансу між лаконічністю і точністю передачі реплік, оскільки обмежений простір екрану не дозволяє використовувати довгі фрази.

Стиль оповіді у серіалі поєднує лінійний розвиток подій із флешбеками та паралельними сюжетними лініями. Це вимагає уважного підходу під час субтитрування, оскільки перемикання між часами може спричинити плутанину. Наприклад, спогади Хоппера про його доньку подаються через короткі, уривчасті кадри, де кожне слово і візуальна деталь відіграють важливу роль.

У перекладі важливо зберегти цей ефект, не спрощуючи текст і не спотворюючи його зміст. Крім того, деякі сцени містять важливі візуальні підказки, які в оригіналі супроводжуються репліками, а в перекладі потребують додаткових пояснень. Наприклад, використання алюзій на настільну гру *Dungeons & Dragons*, від якої залежить символіка серіалу (Демогоргон, Підземелля), може бути неочевидним для глядачів, незнайомих із цією грою, і потребує адаптації або короткого пояснення.

Ще один аспект, що впливає на сприйняття серіалу, — це фонові репліки та звуки. В оригінальній версії *Stranger Things* можна почути радіопередачі, рекламні оголошення або розмови на задньому плані, що створюють ефект «живого світу».

Деякі з цих звуків несуть важливу інформацію, наприклад, перехоплення урядових агентів або крики з Навиворіт. Під час перекладу необхідно вирішувати, які з цих фонових елементів варто дублювати, а які залишити без змін, щоб не перевантажувати глядача інформацією. У субтитрах часто доводиться скорочувати фонові репліки, щоб зберегти читабельність тексту й не відволікати від головної дії.

Крім того, важливу роль у мові серіалу відіграють культурні відсилання. Наприклад, фраза Дастіна "Lando!" у момент зради Лукаса — це відсилання до персонажа *Зоряних війн* Ландо Калріссіана, який зрадив Гана Соло.

У перекладі важливо передати не лише значення цієї репліки, а й її контекст, щоб глядачі зрозуміли суть сцени. Аналогічно, репліки, що містять згадки про популярні шоу, фільми чи пісні 80-х, мають адаптуватися так, щоб зберегти їхню впізнаваність та емоційний ефект. Неправильна адаптація може призвести до втрати жарту або важливої сюжетної деталі.

Таким чином, мова та стиль *Stranger Things* вимагають не лише грамотного перекладу, а й глибокого розуміння культурного контексту, емоційного забарвлення та особливостей оповіді. Правильна адаптація дозволяє зберегти атмосферу оригіналу й зробити серіал зрозумілим і захопливим для глядачів у різних країнах.

Стиль оповіді у серіалі поєднує лінійний розвиток подій із флешбеками та паралельними сюжетними лініями. Це вимагає уважного підходу під час субтитрування, оскільки перемикання між часами може викликати плутанину. Також деякі сцени містять важливі візуальні підказки, які в оригіналі супроводжуються репліками, а в перекладі потребують додаткових пояснень.

Отже, *Stranger Things* — це не просто захопливий серіал, а й складний об'єкт для перекладу, що потребує врахування багатьох чинників. Його унікальна суміш жанрів, культурні відсилання та особливості мови створюють як художню цінність, так і виклики для адаптації. Успішний переклад має зберігати атмосферу, стиль і дух оригіналу, забезпечуючи водночас зрозумілість і природність мовлення для глядачів.

2.2 Аналіз субтитрів серіалу "Stranger Things"

Назва серіалу "Stranger Things" може бути перекладена як «Дивні речі» або «Загадкові події», однак в офіційному україномовному прокаті вона залишається без змін, що підкреслює її стилістичну самобутність. Такий підхід до перекладу назви характерний і для субтитрів – вони намагаються зберегти атмосферу оригіналу, водночас адаптуючи текст для україномовного глядача.

Точність субтитрів відіграє ключову роль у сприйнятті серіалу. Вони повинні передавати зміст реплік максимально близько до оригіналу, але водночас враховувати обмеження щодо довжини рядків. У субтитрах "Stranger Things" помітне прагнення до балансу між точністю та лаконічністю. Наприклад, у сцені, де Дастін пояснює концепцію Вивороту (The Upside Down), його довгі й емоційні репліки скорочені, але основна інформація збережена: *"This is The Upside Down. It's like our world, but different"* [Stranger Things, seas. 1] – «Це Виворот. Світ, схожий на наш, але інший.» [Дивні Дива, сезон 1]

Під час перекладу субтитрів важливо зберігати баланс між точністю передавання змісту та лаконічністю, щоб глядачі встигали їх прочитати. Так само, у сцені, де Майк пояснює Дастіну, чому він не вірить у реальність Вивороту, він каже: *"You seriously think it's a parallel universe, just like the freakin' X-Men?"* [Stranger Things, seas. 1] У субтитрах це передано як: «Ти справді думаєш, що це паралельний всесвіт, як у клятих Людей Ікс?» [Дивні Дива, сезон 1] Тут слово *freakin'* замінене на «клятих», що передає емоційність, але залишається в межах літературної норми.

Іноді переклад спрощується для зручності читання. Наприклад, сцена з Віллом: *"I felt it everywhere. It was like this shadow watching me."* [Stranger Things, seas. 2]

Перекладено як: «Я відчував це всюди. Наче тінь стежила за мною».[Дивні Дива, сезон 2] Фразу *"it was like"* дослівно можна перекласти як

«це було як», але в субтитрах її прибрали, щоб зробити фразу коротшою й природнішою.

Субтитри також повинні передавати емоційне забарвлення реплік. У серіалі багато сцен, де герої виражають страх, гнів чи здивування, і ці емоції мають бути зрозумілими глядачеві. Наприклад, у сцені, де Майк вперше бачить здібності Одинадцятої, він вигукує: "Holy shit!". В українському перекладі це передано як «Чорт забирай!», що зберігає емоційний ефект, але пом'якшує лексику. У більш жорстких сценах перекладачі використовують менш цензурні вирази, щоб передати інтенсивність емоцій.

Одним зі складних аспектів перекладу є передача сленгу. Підліткові персонажі використовують вислови, характерні для американської молоді 80-х. Наприклад, Дастін часто говорить "Dude!" або "Gnarly!", що можна перекласти як «Чувак!» і «Круто!». Однак такі слова не завжди мають точні відповідники в українській мові, і перекладачі іноді замінюють їх сучаснішими еквівалентами, що може змінювати відтінок реплік. У деяких випадках вони застосовують калькування, наприклад, вираз "Mouthbreather", яким герої називають задирак, перекладено як «Дихало», що буквально передає зміст, але не завжди зрозуміле україномовному глядачеві без контексту.

Герої, особливо Дастін і Лукас, часто використовують підлітковий сленг 80-х, який важко перекласти дослівно. Наприклад, у сцені: "That's totally tubular!" [Stranger Things, seas. 2] Це типовий сленг 80-х, що означає «дуже круто». В українських субтитрах його адаптували як: «Це просто бомба!» [Дивні Дива, сезон 2] Інший приклад – Лукас кричить: "No way, dude!" [Stranger Things, seas. 1] У субтитрах це перекладено як: «Та ну нафіг, чувак!» [Дивні Дива, сезон 1] Тут важливо зберегти не лише зміст, а й емоційність.

Адаптація культурних реалій також є викликом. Наприклад, серіал наповнений відсилками до поп-культури 80-х, які можуть бути невідомими сучасному українському глядачеві. В одній із серій Лукас каже: "Like Rambo!", посилаючись на культового героя бойовиків. У субтитрах це залишено без

змін, оскільки персонаж достатньо відомий. Проте в інших випадках потрібне пояснення: наприклад, згадка про настільну гру Dungeons & Dragons супроводжується адаптованими поясненнями, адже не всі глядачі знайомі з її термінологією.

Технічна лексика, пов'язана з науковою фантастикою, також потребує ретельного опрацювання. У серіалі часто вживаються терміни, пов'язані з паралельними вимірами, психокінезом і експериментами. Наприклад, концепція Вивороту (The Upside Down) має бути передана так, щоб зберігалася науково-фантастична логіка світу серіалу. Терміни, пов'язані з дослідженнями, у більшості випадків адаптуються, а не калькуються. Наприклад, "telekinesis" перекладається як «телекінез», а не як «телеккінез», щоб відповідати загальноприйнятому науковому словнику.

Однією зі стратегій перекладу, застосованих у субтитрах, є транскрипція імен і термінів. Наприклад, "Demogorgon" залишається без змін, оскільки це назва монстра з Dungeons & Dragons, а ім'я персонажа Eleven передається як «Одинадцять». Однак трапляються моменти, коли транскрипція може спричинити плутанину. Наприклад, ім'я шерифа Гоппера в субтитрах іноді передається як «Гоппер», а іноді як «Гопп», що створює непослідовність.

Важливим елементом субтитрів є ритм і швидкість читання. Текст має бути достатньо коротким, щоб глядач встиг прочитати його за кілька секунд, але водночас передавати всю ключову інформацію. Наприклад, якщо в оригіналі герої говорять швидко й емоційно, субтитри часто скорочуються. У сцені з Дастіном, коли він швидко пояснює, що відбувається в лабораторії, його репліки спрощені: "They are coming! We have to run now!" «Вони йдуть! Біжімо!»

У цілому субтитри "Stranger Things" прагнуть до точності, але водночас адаптуються під особливості україномовного сприйняття. Використовувані стратегії — калькування, адаптація, транскрипція — дозволяють зберегти атмосферу серіалу, але іноді призводять до спрощення або зміни окремих

елементів. Головне в субтитрах – це баланс між достовірністю та зручністю читання.

2.3 Аналіз дубляжу серіалу "Stranger Things"

Серіал Stranger Things — це не лише історія про паранормальні явища, а й глибоке занурення в атмосферу 1980-х років. Дубляж відіграє ключову роль у передачі цієї атмосфери, адже окрім перекладу тексту потрібно зберегти емоційне забарвлення реплік, адаптувати культурні відсилання та передати характерну мову персонажів. При цьому важливо враховувати вік героїв — діти, підлітки й дорослі говорять по-різному, а їхній стиль спілкування впливає на сприйняття історії.

Оригінал: "We have to go back to Hawkins, now! [Stranger Things, seas. 2]
Дубляж: «Ми повинні повернутися в Гокінс, негайно!» [Дивні Дива, сезон 2]
У дубляжі додано слово "негайно", що підсилює емоційний посил.

Оригінал: "Friends don't lie." [Stranger Things, seas. 3] Дубляж: «Друзі не брешуть.» Фраза адаптована дослівно, що зберігає важливу тему довіри в серіалі.

Оригінал: "She's our friend and she's crazy!" [Stranger Things, seas. 1]
Дубляж: «Вона наша подруга, але вона божевільна!»
У перекладі додано «але», що трохи змінює значення оригіналу.

Одним із найскладніших аспектів дубляжу є передача автентичного підліткового сленгу 80-х. Наприклад, в оригіналі герої часто використовують вирази на кшталт "totally rad" (повністю круто) або "gnarly" (офігенний), які важко адаптувати без втрати ретро-кolorиту. В українському дубляжі такі фрази часто перекладаються сучасними еквівалентами, наприклад, «це круто», «офігенний», хоча вони не завжди передають відтінки значень.

Так, репліка Дастіна "This is so bogus!" [Stranger Things, seas. 3] (Це повний бред!) в одному з епізодів перекладена як «Ну і маячня!», що спрощує оригінальний вираз. В іншому випадку фраза "You are such a nerd!" (Ну ти й ботан!) в українському дубляжі була замінена на «Та ти взагалі заучка!», що передає зміст, але втрачає автентичність мови 80-х.

Окрім сленгу, важливим елементом серіалу є емоційні сцени, де інтонація відіграє ключову роль. Наприклад, у третьому сезоні, коли Майк відчайдушно намагається додзвонитися до Оді, його голос в оригіналі звучить схвильовано, із надриком. В українському дубляжі емоції передані менш експресивно, що знижує напруженість сцени. Аналогічно, у фіналі першого сезону, коли Джойс кричить Віллу "I'm here, baby! Hold on!" (Я тут, малий! Тримайся!), в українському дубляжі голос акторки звучить більш стримано, що змінює сприйняття моменту. Ще один приклад — сцена, де Гоппер, втративши доньку, кричить у гніві "Don't you ever talk about my daughter!" (Не смій говорити про мою доньку!), а в дубляжі це звучить як «Закрий пельку і не смій говорити про мою доньку!». Додавання зайвих слів змінює тон сцени, роблячи Гоппера грубішим, ніж він звучить в оригіналі.

Оригінал: "I said, GET OFF ME!" [Stranger Things, seas. 2]

Дубляж: «Я сказав, ВІДЧЕПИСЬ ВІД МЕНЕ!» [Дивні Дива, сезон 2]
В оригіналі акцент на крику, в українському варіанті додано «відчепися», що робить фразу природнішою.

Оригінал: "I don't believe you!" [Stranger Things, seas. 3]

Дубляж: «Я тобі не вірю!» [Дивні Дива, сезон 3] Дослівний переклад, але інтонація в українському варіанті звучить менш драматично.

Оригінал: "This is all your fault!" [Stranger Things, seas. 1]

Дубляж: «Це все через тебе!» Добре переданий зміст, але в оригіналі фраза звучить різкіше.

Оригінал: "Don't leave me alone, please!" [Stranger Things, seas. 4]

Дубляж: «Не залишай мене самого, будь ласка!» Український варіант довший, що трохи уповільнює ритм сцени.

Груба лексика також зазнає адаптації. В оригіналі персонажі використовують нецензурні вислови, особливо в стресових ситуаціях.

Наприклад, Гоппер часто каже "For Christ's sake!" (Ради всього святого!), що в українському дубляжі часто замінюється на м'якше "Чорт забирай!" або «Ой-йой!». Дастін та інші підлітки іноді вживають "son of a bitch!", що адаптується як "От халепа!" або взагалі зникає з перекладу. Наприклад, в одному з епізодів Стів в оригіналі каже: "What the hell is going on?" (Що, чорт забирай, тут відбувається?), а в дубляжі це звучить як «Що тут коїться?», що знижує емоційне напруження сцени.

Оригінал: "That's a bunch of bull!" [Stranger Things, seas. 1]

Дубляж: «Це повна маячня!» Втрачено відтінок грубості оригіналу.

Оригінал: "You guys are such dorks." [Stranger Things, seas. 3]

Дубляж: «Ви такі зануди.» "Dork" — швидше «чудак» або «ботанік», а не «зануда».

Оригінал: "This party is totally bogus!" [Stranger Things, seas. 1]

Дубляж: «Ця вечірка — просто відстій!» Близько за змістом, але втрачається автентичність 80-х.

Оригінал: "No freaking way!" [Stranger Things, seas. 3]

Дубляж: «Та ну, не може бути!» Пом'якшено емоційний відтінок.

Передача культурних відсилань — ще один важливий аспект дубляжу. Серіал насичений згадками про поп-культуру 80-х: фільми Ghostbusters (Мисливці за привидами), The Terminator (Термінатор), ігри Dungeons & Dragons і музику тієї епохи.

У більшості випадків назви залишаються без змін, але іноді замінюються на більш знайомі українським глядачам аналоги.

Наприклад, в одній зі сцен Дастін каже, що його зачіска — як у Фарри Фосетт (акторки й моделі 80-х), але в українському дубляжі це порівняння адаптували під більш впізнавану особистість, змінюючи сам жарт.

Оригінал: "You sound like Han Solo." [Stranger Things, seas. 1]

Дубляж: «Ти говориш, як Хан Соло.» Вдалий переклад, оскільки персонаж відомий в Україні.

Оригінал: "It's like The Exorcist!" [Stranger Things, seas. 3]

Дубляж: «Це як в 'Той, що виганяє диявола'!» Гарна адаптація, що зберегла культурне відсилання.

Загалом дубляж *Stranger Things* добре справляється із завданням передати атмосферу серіалу: відчувається напруженість, загадковість та драматизм, властиві оригінальній версії.

Голоси акторів озвучування загалом підібрані вдало, вони передають характер персонажів і допомагають зануритися в атмосферу 80-х років, у якій відбуваються події. Для глядача, який не володіє англійською мовою, дубляж стає важливим інструментом кращого розуміння сюжету.

Водночас певні нюанси дубляжу впливають на сприйняття героїв та окремих сцен. Інтонаційні відмінності можуть змінювати образ персонажа — хтось здається більш різким чи, навпаки, менш емоційним, ніж у оригіналі. Особливо це стосується жартів, сленгу та культурних відсилок, які у перекладі інколи звучать штучно або втрачають первісний зміст. У результаті деякі сцени не викликають такого самого ефекту, як задумували творці серіалу.

Попри ці недоліки, дубляж все одно виконує свою головну функцію — робить серіал доступним та зрозумілим для широкої аудиторії. Він дозволяє глядачам повною мірою насолодитися сюжетом і персонажами, навіть якщо оригінальні репліки англійською залишаються поза їхнім розумінням. Таким чином, можна говорити про баланс між якісним переданням атмосфери та певними втратами автентичності.

2.4 Порівняльний аналіз субтитрів та дубляжу

Озвучка та субтитри – два основні методи перекладу, що використовуються для адаптації серіалів, і обидва вони мають свої переваги та недоліки. У випадку "Stranger Things" серіал пропонує складну лексичну структуру, що включає сленг 80-х, культурні відсилання та наукову термінологію. Тому відмінності між озвучкою та субтитрами можуть суттєво вплинути на сприйняття глядачами оригінальної атмосфери.

Озвучка робить перегляд більш зручним і доступним для широкої аудиторії, оскільки глядачеві не потрібно відволікатися на читання тексту. Вона дозволяє зосередитися на візуальній складовій і динаміці сюжету. Проте у процесі дубляжу часто виникає необхідність спрощення або заміни сленгу та культурних відсилок, щоб зробити їх зрозумілими українському глядачеві. Це може призвести до втрати автентичності та змінити сприйняття окремих персонажів чи сцен.

Субтитри, своєю чергою, дають можливість почути оригінальні голоси акторів та інтонацію, що допомагає точніше відчувати атмосферу серіалу. Вони зазвичай зберігають більшу частину автентичних висловів, хоча через обмеження часу і простору переклад інколи скорочується або спрощується. Для глядачів, які уважні до деталей і хочуть краще зрозуміти культурні та мовні особливості *Stranger Things*, субтитри є більш автентичним варіантом.

Таким чином, вибір між озвучкою та субтитрами залежить від очікувань і потреб глядача: озвучка пропонує комфорт і занурення без зайвих зусиль, тоді як субтитри забезпечують точніше передання оригінальної мови й атмосфери, але вимагають більшої уваги. У випадку *Stranger Things* обидва методи мають свої сильні сторони, проте різний підхід може суттєво змінити спосіб, у який глядач сприймає серіал.

Одним із ключових аспектів порівняння є передача інтонації та емоцій. В оригіналі акторська гра дуже виразна, особливо у таких персонажів, як Дастін і Хоппер. В озвучці українські актори намагаються зберегти емоційне забарвлення, але іноді втрачаються нюанси. Наприклад, у сцені, де Хоппер кричить на Майка: "Keep the door open three inches!", в українському дубляжі

це звучить як "Двері мають бути відчинені на три дюйми!". Хоча зміст збережено, відсутня оригінальна емоційність, передана голосом Девіда Гарбора.

Оригінал: "Mike, shut up!" [Stranger Things, seas. 3, 2] Субтитри: «Майк, замовкни!» Озвучка: «Майк, годі!» У субтитрах передано різкість оригінальної фрази, а в озвучці її пом'якшено.

Оригінал: "She's our friend, and she's crazy!" [Stranger Things, seas. 1] Субтитри: «Вона наша подруга, і вона божевільна!» Озвучка: «Вона наша подруга, просто трохи дивна!» В озвучці знижено емоційність, що змінює сприйняття сцени.

Субтитри, на відміну від озвучки, дозволяють чути оригінальні голоси та інтонації, що допомагає глядачеві краще зрозуміти емоції персонажів. Однак їхнім недоліком є необхідність швидкого сприйняття тексту, особливо в сценах із динамічними діалогами. Наприклад, сцена з розмовами по радіо між героями містить багато перебивань:

Оригінал: "Dustin, are you there? Over." [Stranger Things, seas. 2] Субтитри: «Дастине, ти тут? Прийом.» Озвучка: «Дастине, ти на зв'язку?» Озвучка робить репліку плавнішою, але втрачається відчуття радіозв'язку.

Ще одна складність – передача гумору та гри слів. В оригіналі діти називають Вілла "Will the Wise", що є відсиланням до рольових ігор. У субтитрах це перекладається як «Вілл-Мудрець», тоді як в озвучці звучить природніше – «Мудрий Вілл», але втрачається стиль фентезійного титулу. Інший приклад – сцена, де Стів каже: "It's finger-licking good", цитуючи слоган KFC. В українських субтитрах це залишається без змін, а в озвучці адаптовано як "Смакота, аж пальці оближеш", що звучить більш природно для місцевої аудиторії.

Оригінал: "You're such a mouth-breather!" [Stranger Things, seas. 3] Субтитри: «Ти такий, хто дихає ротом!» Озвучка: «Ти такий тупак!» Дослівний переклад у субтитрах незрозумілий, озвучка передає сенс, але змінює оригінальну фразу.

Оригінал: "Friends don't lie." [Stranger Things, seas. 1] Субтитри: «Друзі не брешуть.» Озвучка: «Справжні друзі не брешуть.» В озвучці додано слово «справжні», що змінює акцент у фразі.

Культурні відсилання також створюють відмінності між субтитрами та озвучкою. Наприклад, коли Лукас згадує "Lando Calrissian", в озвучці ім'я залишається без змін, а в субтитрах додають пояснення «(герой 'Зоряних війн')», що допомагає глядачам, які не знайомі з франшизою. У сцені, де герої обговорюють фільм "The Thing", в озвучці назву змінено на «Щось», що ближче до українського перекладу фільму.

Оригінал: "This is so cool!" [Stranger Things, seas. 1-3] Субтитри: «Це так круто!» Озвучка: «Це просто неймовірно!» В озвучці додано більше емоційності, але сенс залишився близьким.

Оригінал: "You're totally blowing this!" [Stranger Things, seas. 3, 4] Субтитри: «Ти все псуєш!» Озвучка: «Ти все завалюєш!» В озвучці звучить жорсткіше, ніж у субтитрах.

Наукова термінологія також викликає відмінності у перекладах. Оригінальна фраза "*It's a gate to another dimension*" у субтитрах перекладена як «*Це портал в інший вимір*», тоді як в озвучці звучить «*Це ворота в паралельний світ*». Обидва варіанти передають зміст, але субтитри ближчі до оригіналу.

Оригінал: "Electromagnetic interference." [Stranger Things, seas. 1-4] Субтитри: «Електромагнітні перешкоди.» Озвучка: «Електромагнітні хвилі заважають.» В озвучці додано пояснення, якого немає в оригіналі.

Оригінал: "We have a breach in the gate!" [Stranger Things, seas. 3] Субтитри: «Маємо пролом у воротах!» Озвучка: «У нас пробій у порталі!» В озвучці слово «портал» звучить ефектніше, ніж «ворота».

Обмеження часу також відіграють важливу роль. У субтитрах переклад має бути лаконічним, щоб глядачі встигали його прочитати. Наприклад, фраза "We have to go back before it's too late!" у субтитрах скорочується до «Маємо

повернутися, поки не пізно!», тоді як в озвучці переклад залишається більш розгорнутим: «Нам потрібно повернутися, поки ще не запізно!».

Значна різниця помітна у сценах із музикою. У третьому сезоні Дастін і Сьюзі співають "The NeverEnding Story". У субтитрах залишили оригінальний текст, а в озвучці його також не переклали, хоча можлива була адаптація українською мовою.

Таким чином, субтитри зберігають оригінальну атмосферу, але вимагають швидкого читання і можуть бути менш адаптованими до культурних реалій України. Озвучка робить серіал доступнішим, але іноді спрощує або змінює нюанси мови. Залежно від уподобань глядача, вибір між цими методами перекладу може суттєво вплинути на сприйняття "Stranger Things".

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

3.1 Проблеми перекладу культурних та соціальних аспектів

Інтерпретація культурних і соціальних особливостей у серіалі *Stranger Things* є складним завданням, оскільки шоу насичене відсиланнями до поп-культури 1980-х років, американських соціальних реалій і специфічного підліткового сленгу. При адаптації українською мовою перекладачі стикаються з проблемою передачі сенсу, зберігаючи атмосферу епохи, але роблячи її зрозумілою для українських глядачів. Наприклад, в оригіналі герої часто згадують американські фільми та телешоу того часу, такі як *Ghostbusters* (*Мисливці на привидів*) і *The Exorcist* (*Екзорцист*), які знайомі українській аудиторії. Проте в деяких випадках доводиться або пояснювати відсилання в контексті, або замінювати його на більш зрозумілу альтернативу.

Одним із яскравих прикладів культурного бар'єру є гра *Dungeons & Dragons*, яка займає важливе місце в житті головних героїв. У США ця настільна рольова гра широко відома, але в Україні донедавна вона не була настільки популярною. Перекладачі могли б залишити оригінальну назву, але для кращого сприйняття глядачами часто додають пояснення в діалогах або змінюють репліки. Наприклад, якщо в оригіналі герой каже: "*We need to roll for initiative!*", у перекладі це може звучати як «*Кидаємо кубики – хто ходить перший?*», щоб український глядач розумів, про що йдеться.

Ще один складний момент — переклад підліткового сленгу. В англійській мові 1980-х використовувалися вирази, які або застаріли, або не мають аналогів в українській. Наприклад, в оригіналі Дастін часто використовує слово "*totally*", яке підкреслює його емоційність. Буквальний

переклад як «повністю» не передає потрібного відтінку, тому перекладачі можуть використати фрази на кшталт «точно» або «сто відсотків», щоб зберегти стиль персонажа. У деяких випадках адаптація потребує пошуку еквівалентів: слово "*dude*" можна перекласти як «чувак», але іноді краще звучить «друже», залежно від ситуації.

Також труднощі виникають із перекладом соціальної специфіки. Наприклад, школа в США влаштована інакше, ніж в Україні, і в оригіналі персонажі говорять про такі речі, як *detention* (покарання після уроків) або *homescoming* (шкільний бал). Якщо перекласти дослівно, український глядач може не зрозуміти, про що йдеться. Тому інколи використовуються більш універсальні терміни: *detention* можна передати як «залишили після уроків», а *homescoming* — як «шкільний бал», що ближче до українських реалій.

Крім того, у *Stranger Things* часто зустрічаються посилання на американські бренди й продукти, які у 1980-х роках були популярними в США, але не завжди відомі українським глядачам. Наприклад, в одній сцені герої їдять *Eggo waffles* — популярні в Америці заморожені вафлі. Якщо залишити назву без пояснення, українському глядачеві буде складно зрозуміти, чому Оді (Одинадцять) так їх любить. У дубляжі або субтитрах можна додати коментар («американські вафлі *Eggo*») або адаптувати як «вафлі, як у США».

Деякі культурні відсилання потребують більш творчої адаптації. Наприклад, в одній зі сцен герої кажуть: "*You look like you walked out of a John Hughes movie.*" В українському перекладі це можна залишити як «Виглядаєш, як персонаж з фільму Джона Г'юза», але не всі глядачі знають цього режисера. Варіант «Виглядаєш, наче з голлівудської молодіжної комедії» робить відсилання зрозумілішим, але втрачає конкретну згадку.

Гра слів також становить складність. В одній із серій згадується "*The Weirdo on Maple Street*", що є відсиланням до культового фільму *The Nightmare on Elm Street*. Прямий переклад «Дивак з вулиці Мейпл» втрачає зв'язок з

оригінальним відсиланням. Тому перекладачам доводиться або додавати пояснення, або шукати ближчий аналог.

Попри всі ці складнощі, українські локалізатори намагаються зберегти дух серіалу, роблячи його зрозумілим для глядача. Вони балансують між дослівним перекладом і адаптацією, щоб передати не лише зміст, а й атмосферу епохи. Завдяки цьому *Stranger Things* залишається таким же захопливим і автентичним українською мовою, як і в оригіналі.

3.2 Переклад нецензурної лексики та гумору

В англійських серіалах нецензурна лексика використовується насамперед для реалістичності мовлення. У повсякденному житті люди часто висловлюють емоції через різкі слова — злість, страх, здивування, розчарування чи навіть гумор. Щоб персонажі звучали природно, сценаристи включають такі висловлювання у діалоги, особливо якщо герої живуть у великому місті, переживають стрес або належать до певних соціальних груп.

Другий момент – це емоційна виразність. Іноді одне міцне слово передає силу емоції набагато точніше ніж довге пояснення. Тому автори використовують нецензурну лексику як інструмент: додати драматизму, наголосити на конфлікті, показати напруженість або надати сцені комічності. Брані слова часто виконують функцію «підсилювача» емоцій.

Крім того, західна культура загалом толерантніша до сильної лексики в медіа. У США та Великій Британії лайка – це скоріше маркер віку та рейтингу, ніж абсолютна заборона. Серіали мають вікові обмеження (наприклад, TV-MA), і це дозволяє авторам вільніше поводитися з мовою, не побоюючись суворої цензури.

Нарешті, популярні стрімінгові платформи на кшталт Netflix або HBO просувають формат «похмурих», «грубих» або «доросліших» історій, де різка мова стає частиною стилю. Такі серіали навмисно відходять від традиційного телебачення і пропонують глядачам сміливіший, непригладжений контент, щоб створити відчуття чесності та правдивості.

Переклад нецензурної лексики та гумору в *Stranger Things* є складним завданням, оскільки серіал використовує живу, розмовну мову, характерну для підлітків 80-х років. Англійська мова має більш гнучку систему нецензурної лексики, де багато слів сприймаються як частина повсякденної мови, тоді як в українській вони можуть звучати грубіше або менш природно. Тому під час адаптації перекладачі стикаються з вибором: передати репліку максимально точно чи пом'якшити її, щоб відповідати культурним нормам українського глядача.

Один із найпоширеніших прикладів — вживання слова *shit*, яке в англійській мові може виражати широкий спектр емоцій: здивування, страх, роздратування. В оригіналі Дастін часто використовує його в критичних ситуаціях, наприклад, коли помічає Демогоргона: "*Oh, shit!*". [Stranger Things, seas. 1-4] Прямий переклад, наприклад, «*О, лайно!*», звучав би надто грубо й неприродно, тому в українській адаптації можуть використати «*От халепа!*», «*Капець!*» або «*Ой лишенько!*» залежно від контексту. Таке рішення зберігає емоційність сцени, але робить її більш прийнятною для широкої аудиторії.

Інший приклад — фраза Хоппера "*Son of a bitch*" [Stranger Things, seas. 1-4], яка в англійській є відносно поширеною лайкою, але в українській потребує м'якшої адаптації. В одному з епізодів, коли шериф стикається з проблемами в розслідуванні, він роздратовано вимовляє цю фразу. Дослівний переклад «*Син суки!*» був би надто грубим і неприродним для дубляжу, тому українські локалізатори можуть використати «*Бісов син!*» або «*От чорт!*». Це зберігає експресивність героя, але робить його мову прийнятнішою для глядачів.

Гумор у *Stranger Things* також будується на каламбурах, відсилках до поп-культури та саркастичних діалогах. Наприклад, коли Лукас жартує над Дастіном, називаючи його *"a total nerd"* [Stranger Things, seas. 2, 3], у англійській мові слово *nerd* не має яскраво вираженого негативного відтінку. В українській же аналогі на кшталт «*ботан*» або «*заучка*» можуть звучати образливо. У таких випадках перекладачі можуть замінити фразу на щось менш різке, наприклад, «*Та ти ж просто книжковий хробак!*», щоб зберегти іронію без зайвої грубості.

Складнощі виникають і при передачі гри слів. В одній зі сцен діти називають свого вчителя *"The Weirdo on Maple Street"*, що є відсилкою до фільму жахів *"The Nightmare on Elm Street"*. Якщо просто перекласти як «*Дивак із вулиці Мейпл*», глядачі можуть не зрозуміти культурної відсилки. В українському дубляжі можливе рішення на зразок «*Чудило з провулка жаху*», що підкреслить зв'язок із фільмом жахів.

Окремої уваги потребує переклад саркастичних реплік. Наприклад, в оригіналі часто зустрічається вираз *"Yeah, right!"* [Stranger Things, seas. 1-4], який в англійській мові передає насмішливий скептицизм. Якщо просто перекласти як «*Так, звичайно!*», фраза втратить саркастичний відтінок. Більш вдалий варіант — «*Ага, зараз!*» або «*Та звичайно, як же!*», що передає потрібний емоційний посил.

Чорний гумор у *Stranger Things* також є складною частиною перекладу. Наприклад, в одній зі сцен герої обговорюють, що, можливо, їхній друг уже мертвий, але в оригіналі це подано в легкій, іронічній формі. Фраза *"He's probably dead already"* [Stranger Things, seas. 3] може сприйматися надто жорстоко в дослівному перекладі, тому локалізатори можуть замінити її на «*Та він, мабуть, десь застряг*», пом'якшуючи тон сцени.

Важливою частиною адаптації є переклад підліткового сленгу.

Наприклад, в оригіналі герої використовують слово *dude*, яке в англійській мові не має суворого аналога в українській. Проста заміна на «*чувак*» може бути прийнятною, але в деяких сценах звучить неприродно.

Залежно від контексту можна використовувати «*друже*», «*парубче*», «*чуваке*», щоб зберегти природність мови персонажів.

Музичні відсилки в серіалі також потребують уважної адаптації. В одній зі сцен Дастін і Сьюзі виконують пісню "*The NeverEnding Story*", і в оригіналі глядачі розуміють її культовий статус. У дубляжі пісню залишили в оригіналі, але при цьому втрачається сенс для тих, хто з нею не знайомий. Альтернативним рішенням міг би бути короткий закадровий коментар, що пояснює її значення.

Попри всі труднощі, українська локалізація *Stranger Things* виконана на високому рівні, і перекладачі знаходять баланс між точністю та адаптацією до культурних норм.

Особливо це помітно у діалогах, де важливо не лише зберегти зміст, а й передати інтонацію, гумор та емоційний підтекст. Завдяки такому підходу глядачі можуть отримати майже ідентичний досвід перегляду, як і під час перегляду оригіналу.

Важливим аспектом є також передача культурних відсилок і соціальних особливостей, які нерідко губляться у перекладах інших проєктів. У випадку *Stranger Things* перекладачам вдалося зберегти атмосферу американських 80-х, водночас зробивши її зрозумілою українській аудиторії. Це дозволяє не лише відчувати автентичність серіалу, але й легше співпереживати персонажам, їхнім труднощам та переживанням.

Таким чином, українська локалізація не спрощує серіал, а навпаки — відкриває його ширшій аудиторії, зберігаючи емоційність, драматизм і гумор.

Це свідчить про високий професіоналізм команди перекладачів і про те, що навіть у випадку з такими складними багатоплановими творами можливо досягти гармонії між оригіналом та адаптацією.

3.3 Рекомендації для вдосконалення аудіовізуального перекладу

Для покращення аудіовізуального перекладу серіалів, таких як *Stranger Things*, необхідно враховувати кілька ключових аспектів: збереження культурного контексту, точну передачу емоцій, роботу з діалогами та використання сучасних технологій для оптимізації процесу перекладу. Помилки в цих компонентах можуть суттєво вплинути на сприйняття серіалу глядачами.

Одним із головних викликів у перекладі є адаптація культурних відсилань. *Stranger Things* наповнений посиланнями на поп-культуру 80-х: фільми *Ghostbusters*, *The Terminator*, настільна гра *Dungeons & Dragons*, музика того періоду. Важливо, щоб українські глядачі розуміли ці відсилання без необхідності додаткового вивчення їхнього контексту. Один із можливих підходів — використання гібридного перекладу, коли назва зберігається, але додається пояснення. Наприклад, замість простого *Ghostbusters* можна сказати «Мисливці за привидами» – культовий фільм 80-х. Це допомагає глядачам легше сприймати відсилання.

Також важливо враховувати передачу специфічного гумору, який нерідко будується на грі слів, ідіомах або особливостях вимови. Наприклад, у *Stranger Things* є момент, коли персонажі називають Вілла "Will the Wise", обігруючи його участь у рольових іграх. Якщо перекласти буквально як «Вілл Мудрий», гра слів втрачається. Більш вдалим варіантом може бути «Вілл Провидець», що зберігає смисловий зв'язок із фентезі або «Вілл Всезнавець», що передає жартівливий віддіток та зберігає гру слів. Подібні випадки вимагають від перекладачів креативного підходу, інакше глядачі втрачають частину гумористичного ефекту.

Ще одна складність пов'язана з передачею ненормативної лексики та емоційно насичених реплік. В оригіналі багато персонажів, особливо підлітки, говорять різко, використовуючи сленг і нецензурну лексику, що додає

реалістичності. Наприклад, в одній сцені Дастін вигукує: "*Son of a bitch!*". Буквальний переклад звучав би занадто грубо, але пом'якшена версія на кшталт «*Чорт забирай!*» може передавати ту ж експресію, зберігаючи допустимий рівень цензури. Важливо знайти баланс між точністю та адаптацією під цільову аудиторію, не втрачаючи емоційне забарвлення.

Дубляж відіграє ключову роль у сприйнятті серіалу, і підбір голосів має відповідати оригіналу. Наприклад, у шерифа Хоппера низький, хрипкий голос, що підкреслює його суворий характер. В українському дубляжі важливо зберегти цей відтінок, інакше персонаж може сприйматися менш авторитетним. Аналогічно, в Одинадцять (Оді) в оригіналі голос часто звучить боязко, тихо, що підкреслює її вразливість. Якщо дубляж зробить її голос більш впевненим, це може змінити сприйняття її характеру.

Використання сучасних технологій може суттєво покращити процес локалізації. Наприклад, системи автоматичного розпізнавання мови допомагають швидше транскрибувати репліки, зменшуючи навантаження на перекладачів. Однак покладатися виключно на машинний переклад не варто, оскільки він не враховує контекст і емоції. Набагато ефективніше використовувати гібридний метод: автоматичний переклад для чорнового варіанту та подальше редагування людиною.

Для покращення перекладу також варто використовувати бази даних із усталеними термінами та іменами, щоб уникнути невідповідностей у різних серіях. Наприклад, термін *The Upside Down* у *Stranger Things* має послідовно перекладатися як «*Виворіт*», а *Demogorgon* – як «*Демогоргон*». Якщо перекладачі використовуватимуть різні варіанти протягом серіалу, це спричинить плутанину у глядачів.

Ще один важливий аспект — балансування звуку в дубляжі. Часто в локалізованих версіях голоси звучать голосніше за оригінальний фоновий шум, що створює ефект невідповідності. Важливо налаштовувати звуковий супровід так, щоб він зберігав природність сцени. Наприклад, якщо в оригіналі

персонажі говорять пошепки, але в дубляжі цей шепіт стає надто чітким і гучним, втрачається ефект інтимності моменту.

Нарешті, взаємодія з аудиторією може допомогти визначити, які перекладацькі рішення працюють краще. Проведення тестових показів або опитувань серед глядачів дозволяє локалізаторам отримувати зворотний зв'язок і коригувати помилки. Наприклад, якщо адаптація жарту виявилася невдалою і глядачі її не зрозуміли, можна запропонувати альтернативний варіант у наступних серіях або оновленнях перекладу.

Таким чином, якісна локалізація вимагає комплексного підходу: точного перекладу, адаптації культурних відсилань, грамотного підбору голосів, використання сучасних технологій і постійного аналізу сприйняття аудиторії. Кожен із цих аспектів відіграє важливу роль у створенні продукту, який буде сприйматися природно й водночас відповідатиме оригінальному задуму авторів. Недостатня увага хоча б до одного елемента може призвести до спотворення характерів персонажів чи втрати атмосфери.

Водночас локалізація — це не лише технічний процес, а й творчий. Перекладачі та актори дубляжу виступають своєрідними «посередниками» між культурою оригіналу та українським глядачем. Від їхніх рішень залежить, чи збережеться гумор, драматичність і напруга, закладені в сюжеті, а також наскільки органічно вони звучатимуть у новому мовному середовищі.

Завдяки комплексному підходу переклад може стати не просто відтворенням тексту іншою мовою, а повноцінним мистецьким продуктом, який дарує глядачам такий самий спектр емоцій, як і оригінал. Саме це й дозволяє українському глядачеві відчути справжню атмосферу *Stranger Things* та повною мірою насолодитися переглядом.

ВИСНОВКИ

Аудіовізуальний переклад відіграє важливу роль у сучасному медіапросторі, даючи змогу адаптувати контент для різних аудиторій. Він охоплює кілька видів перекладу, включно із субтитрами, дубляжем і закадровим перекладом. Кожен із цих методів має свої особливості: субтитри зберігають оригінальну озвучку, але вимагають лаконічності, дубляж дає змогу глядачеві зосередитися на візуальній складовій, а закадровий переклад використовується в документальних фільмах і ток-шоу. Сучасні технології значно розширюють можливості аудіовізуального перекладу, даючи змогу автоматизувати процеси та підвищувати якість адаптації.

Переклад телесеріалів має низку особливостей, пов'язаних з їхнім форматом, жанром і цільовою аудиторією. Важливо враховувати взаємодію тексту, зображення та звуку, оскільки зміни в одному з цих компонентів можуть вплинути на сприйняття глядача. Наприклад, у *Stranger Things* значна частина атмосфери створюється за рахунок музичного супроводу та звукових ефектів, які важливо враховувати під час локалізації. Крім того, технічні обмеження, такі як довжина репліки в субтитрах або синхронізація губ у дубляжі, ускладнюють процес перекладу.

Однією з головних труднощів аудіовізуального перекладу є лексичні, граматичні та стилістичні особливості оригінального тексту. Англійська мова багатша на скорочення, фразові дієслова та сленг, які складно передати українською без втрати сенсу. Крім того, культурні відсилання, гра слів і гумор часто вимагають не просто перекладу, а адаптації. Наприклад, відсилання до фільму *The Goonies* може бути неочевидним для українського глядача, тому важливо додатково пояснювати або замінювати на більш знайомі аналоги.

Аналіз перекладу *Stranger Things* показав, що серіал потребує ретельної локалізації, оскільки його мова та стиль включають безліч елементів 1980-х

років. Оригінальний текст насичений специфічною лексикою, науково-фантастичними термінами та підлітковим сленгом. Це створює труднощі під час перекладу, оскільки вимагає балансу між точністю та адаптацією для української аудиторії. Наприклад, термін *The Upside Down* перекладено як «Виворіт», що досить вдало передає суть, але втрачає частину оригінального звучання.

Субтитри *Stranger Things* вирізняються стислістю, але в деяких місцях втрачають емоційну насиченість діалогів. Наприклад, довгі репліки часто скорочуються, що може впливати на сприйняття сцени. Переклад культурних реалій також викликає складнощі: наприклад, гра *Dungeons & Dragons* може бути маловідомою для широкої української аудиторії, що вимагає пояснень або адаптації. Стратегії, що використовуються в субтитрах, включають калькування, адаптацію і транскрипцію, проте іноді це призводить до спрощення оригінального сенсу.

Дубляж *Stranger Things* загалом виконаний на високому рівні, але має свої особливості. Передача інтонації та емоцій відіграє важливу роль, особливо в драматичних сценах. Наприклад, у сцені, де Одинадцять вимовляє "Papa is bad", оригінал звучить як переляканий шепіт, тоді як у дубляжі фраза звучить більш впевнено, що змінює сприйняття персонажа. Також деякі культурні відсилання адаптовані під більш зрозумілі аналоги, що може змінювати первісний зміст жартів або фраз.

Порівняльний аналіз субтитрів і дубляжу показав, що обидва методи мають свої переваги та недоліки. Субтитри зберігають оригінальні голоси акторів, але можуть втрачати частину емоційного контексту і деталей діалогу. Дубляж, своєю чергою, дає змогу глядачам зосередитися на візуальній складовій, але інколи спрощує або змінює оригінальні репліки. Наприклад, у сцені, де Дастін жартує про "Han Solo", у дубляжі зберегли ім'я персонажа, а в субтитрах могли скоротити фразу, втрачаючи відтінок жарту.

Проблеми перекладу культурних і соціальних аспектів пов'язані з необхідністю адаптації реалій однієї країни до іншої. У *Stranger Things* багато

відсилань до американської культури 80-х, які можуть бути маловідомі українському глядачеві. Наприклад, згадка брендів або телешоу того часу потребує пояснення або адаптації, щоб зберегти атмосферу і розуміння контексту. Одним із рішень є додавання пояснювальних реплік або використання аналогічних українських культурних символів.

Переклад нецензурної лексики та гумору також потребує гнучкого підходу. В оригіналі герої часто використовують неформальну мову, яку важливо передати без втрати природності. Наприклад, репліка "Son of a bitch!" може бути перекладена як «Чорт забирай!», що зберігає експресію, але пом'якшує грубість. Під час передачі гумору важливо враховувати гру слів і контекст, інакше жарти можуть втратити свою значущість.

Для поліпшення аудіовізуального перекладу необхідно враховувати сучасні технології, як-от автоматичне розпізнавання мови та машинний переклад. Однак повністю автоматизувати процес не можна, оскільки багато елементів вимагають творчого підходу. Використання спеціалізованих баз даних з усталеними перекладами термінів та імен також допомагає підтримувати послідовність перекладу.

Таким чином, якісна локалізація *Stranger Things* та інших серіалів вимагає комплексного підходу, що включає точний переклад, адаптацію культурних відсилань, грамотний підбір голосів і використання сучасних технологій. Оптимальне поєднання цих чинників дає змогу зберегти оригінальну атмосферу серіалу і зробити його доступним для української аудиторії без втрати значущих елементів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухольц Н. А. Відтворення ідіолекту персонажів анімаційних фільмів у перекладі. Дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2016. 273 с.
2. Горшкова В. Є. Переклад у кіно: дублювання vs субтитри. Вісник, 2006. С. 140.
3. Д'яков А. С. Основи термінотворення : монографія / за ред. Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. Київ : КМ Academia, 2000. 183 с.
4. Демецька В., Федорченко О. До проблеми перекладу кінотекстів. ХДУ, 2010. С. 239–243.
5. Демецька В.В. Теорія адаптації в перекладі : дис. ... д-ра наук: 10.02.16. 2008. 579с
6. Дзера О. Жанри художнього перекладу. Записки перекладацької майстерні. Львів: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І. Франка, 2002. Т. 1. С. 18-37.
7. Дзюба Д. Жанровий аспект сучасного телевізійного контенту. *Українське мистецтвознавство*, 2012. № 12. С. 167–173.
8. Єнчева Г. Г. Лінгвокогнітивне моделювання процесу перекладу художніх термінів (на матеріалі англо-українських версій нормативнотехнічної документації ІСАО) : дис... канд. філол. наук. : 10.02.16. Одеса, 2011. 243 с.
9. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) . Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216с.
10. Колесник Р. С. Відтворення комічного у художньому перекладі. Дис. канд. філол. наук. Київ, 2011. 220 с.

11. Корунець І. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2003. 464 с.
12. Кочур Г. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю. К.: Смолоскип, 2008. 216 с.
13. Кухалашвілі В. К. Ф. С. Фіцджеральд та американський літературний процес 20–30 рр. ХХ ст. Київ, 1983. 237 с.
14. Кушнір Г. Перекладацькі трансформації та їх класифікація. Вінниця: Нова Книга, 2013. 180 с.
15. Лідський Ю. Скотт Фіцджеральд та його творчість. Київ, 2000. 367 с.
16. Матасов В. В Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в кіносфері сучасного буття : монографія. Київ : КНУ, 1980. 133 с.
17. Науменко А. Новий підхід до перекладу як до концептуального. *Новітня філологія*. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. № 41. С. 193–207.
18. Орехова О. Теоретичні засади кіноперекладу: історичний аспект. *Наукові записки. Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Серія: Філологічні науки. 2013. Кн. 3. С. 164-170.
19. Пастернак Т. А. Проблема рольової диференціації комунікантів у сучасних дискурсивних дослідженнях. *Вісник ХНУ*. Серія : Дискурсологія: семантика і прагматика. (2013). № 1052. С. 27–30.
20. Пушина В., Сітко А. *Особливості аудіовізуального перекладу. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць*. 3-4 квітня 2020 р. Київ: Аграр Медіа Груп. С. 119-124.
21. Радецька С. В., Каліщак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу. *Філологічні науки*, 2016. Кн. 2. С. 81–84.
22. Радецька С., Каліщак Т. *Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. 2016. Кн. 2. С. 81-84.

23. Райс К. Класифікація текстів та методи перекладу. Питання теорії перекладу, 1978. С. 228.
24. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія / О.В. Ребрій. Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2012. 376 с.
25. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Підручник. Вид. 2-е, випр. і доп. 2017. 890 с.
26. Софієнко І. В. Переклад кінокомедій українською: крізь терни до сміху. Київ, 2013. 8 с.
27. Софієнко І. Переклад кінокомедій українською: крізь терни до сміху. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46(4). С. 42–49.
28. Терехова С. Вступ до перекладознавства. Сучасні проблеми і теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу. Київ: Вид. КНЛУ. 2012. 163 с
29. Ущина В. А. Позиціонування суб'єкта в англomовному дискурсі ризику : соціокогнітивний аспект. Луцьк : Вежа-Друк, (2015). с.380.
30. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності. Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.
31. Шалаєва А.А. До питання про особливості американського гумору. *Концепт*. 2017. № 37. С. 188-190.
32. Шонь О.Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2003. 225 с.
33. Юрковська М.М. Дискурс англomовної анімаційної комедії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови”. Київ, 2011. 23 с
34. Baker M. In other words. A coursebook on translation. London : Routledge, 1992. 317 p.
35. Baker M. Routledge Encyclopaedia of Translation Studies. London and New York : Routledge, 1997. 654 p.

36. Ballester A. The Politics of Dubbing: Spain: A Case Study. Leuven : CETRA, 1995. 81 p.
37. Banos Pinero R. Audiovisual Translation in a Global Context: Mapping an Ever-changing Landscape. Palgrave Macmillan, 2015. 312 p
38. Baranauskiene R., Blazeviciene R. Audiovisual translation of feature films from English into Lithuanian. *Siaulių universitetas*, 2008. № 4(20). Pp. 14–21.
39. Bassnett Susan. Topics in Translation. USA : Amherst; University of Warwick, UK; Edwin Gentzler, University of Massachusetts, 2009. 283 p.
40. Carstensen K. Developing a model of process strategies in subtitling. Aarhus University, 2015. 28 p.
41. Chiaro D. Issues in Audiovisual Translation. In: J. Munday (ed.) *The Routledge Companion to Translation Studies*. London : Routledge, 2009. P. 141–165.
42. Díaz Cintas J. Audiovisual Translation in the Third Millennium. In: G. Anderman, M. Rogers (eds.) *Translation Today: Trends and Perspectives*. Clevedon : Multilingual Matters, 2003. P. 19–204.
43. Gambier Y. Introduction: Screen transadaptation: Perception and reception. *The Translator*, 2003. Vol. 9(2). P. 171–190.
44. Ibarretxe-Antuñano I. MIND-AS-BODY as a cross-linguistic conceptual metaphor. *Miscelánea. A Journal of English and American Studies*. 2002. No 25. P. 93–119.
45. Jaleniauskiene E., Čičelytė V. The Strategies for Translating Proper Names in Children's Literature. *Studies about Languages*, 2009. No. 15. P. 31–42.
46. Matkivska N. Audiovisual Translation: Conception, Types, Characters' Speech and Translation Strategies applied. *Studies about language*, 2014. № 25. P. 38–44.
47. Neves J. Audiovisual Translation: Subtitling for the Deaf and Hard-of-Hearing. Roehampton University, 2005. 146 p.

48. Paquin R. Translator, Adapter, Screenwriter. Translating for the audiovisual. *Translation Journal*, 1998. Vol. 2, № 3. URL : <https://translationjournal.net/journal/05dubb.htm> (accessed: 21.07.2025).

49. Racoma B. The Main Aspects of Film Translation. Daytranslations. 1 June 2015.

50. Weldon R. Exploring the different types of translation. Lokalise. June 7, 2023. URL : <https://lokalise.com/blog/types-of-translation/> (accessed: 20.07.2025).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

51. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. К. : Академія, 2007. 752 с.

52. Словник української мови: в 11 тт. / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970–1980. 680 с.

53. (LDCE) Longman Dictionary of Contemporary English. 3rd ed. Longman, 2000.

54. (ODE) Oxford Dictionary of English. 2nd ed. Oxford University Press, 2006.

55. Oxford Learner's Dictionaries. 2024. URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (accessed: 10.08.2025).

56. The Glossary of Cognitive Linguistics. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2017. 312 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

57. The Duffer Brothers. *Stranger Things*. Netflix, 2016–2025 URL : <https://www.netflix.com/de-en/title/80057281> (accessed: 15.08.2025).

58. Дуффер Бразерс. *Дуже дивні справи*. Netflix, 2016–2025 URL : <https://www.netflix.com/de-en/title/80057281> (accessed: 15.08.2025).

SUMMARY

The present master's thesis is devoted to the analysis of a relevant issue – the specific features of audiovisual translation and the mechanisms of meaning transfer in the process of subtitling and dubbing the TV series *Stranger Things*.

The main aim of the paper is to investigate the strategies, difficulties and solutions employed in rendering slang, cultural references, humour, and emotionally marked expressions in audiovisual translation.

The research demonstrates that Ukrainian subtitles tend to preserve semantic accuracy though often require reduction due to temporal and spatial constraints, whereas dubbing ensures emotional expressiveness but may involve shifts in tone or intensity for the sake of synchronisation. Special attention is given to the translation of 1980s cultural references, youth slang, humour, and non-standard lexis, which require a combination of literal and adaptive techniques.

The scientific novelty of the work lies in conducting a comprehensive comparative analysis of subtitling and dubbing of a single series, identifying recurrent translation strategies, and examining how they influence the perception of the original content.

Keywords: *audiovisual translation, subtitling, dubbing, adaptation, compensation, cultural references, slang, humour, Stranger Thing*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Лисенко Ольга Олександрівна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання денного, факультету іноземної філології, спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійна програма Переклад (англійський), адреса електронної пошти olhaa.lysenko@gmail.com - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Проблеми аудіовізуального перекладу (на матеріалі телесеріалу “Stranger Things”)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 25.11.2025

Підпис Лисенко О.О.